

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Státní rozpočet České republiky
Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Karolína Šafaříková**
Osobní číslo: **E21446**
Studijní program: **B0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Finanční správa**
Téma práce: **Státní rozpočet České republiky**
Zadávací katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce je analýza právní úpravy státního rozpočtu České republiky, analýza legislativního procesu schvalování státního rozpočtu České republiky a jeho porovnání se Slovenskou republikou.

Osnova:

- Fiskální politika České republiky.
- Specifika legislativního procesu schvalování státního rozpočtu.
- Státní rozpočet České republiky a jeho části.
- Historický vývoj státních rozpočtů na území Československé republiky.
- Srovnání se Slovenskou republikou.
- Shmutí a hodnocení.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ČERNOHORSKÝ, Jan, 2020. *Finance: od teorie k realitě*. Praha: Grada Publishing. Finance (Grada). ISBN 978-80-271-2215-8.
LAJTKEPOVÁ, Eva, 2021. *Veřejné finance v praxi České republiky*. Bmo: CERM, akademické nakladatelství. ISBN 978-80-7623-064-4.
MAAYTOVÁ, Alena, František OCHRANA a Jan PAVEL, 2015. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5561-8.
PROVAZNIKOVÁ, Romana a Jolana VOLEJNÍKOVÁ, 2019. *Makroekonomie I: pro bakalářské studium*. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7560-221-3.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Barbora Kovářová**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2024**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

V Pardubicích dne 1. září 2023

Prohlašuji:

Práci s názvem Státní rozpočet České republiky jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 22.04.2024

Karolína Šafaříková v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce JUDr. Barboře Kovářové za její pomoc, ochotu, vstřícnost, cenné rady a připomínky při psaní mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala mé rodině a mým přátelům za jejich podporu.

ANOTACE

Tato bakalářská práce je zaměřena na státní rozpočty České a Slovenské republiky. Nejprve je popsán legislativní proces, státní rozpočet a jeho složky. Následně jsou porovnány legislativní procesy schvalování státního rozpočtu České a Slovenské republiky, dále jsou rozebrány státní rozpočty za rok 2022 a jejich struktura. Na závěr jsou popsány státní rozpočty České a Slovenské republiky v letech 1999–2023.

KLÍČOVÁ SLOVA

státní rozpočet, Česká republika, Slovenská republika, legislativní proces

TITLE

State budget of the Czech republic

ANNOTATION

This bachelor thesis is focused on state budgets of the Czech and Slovak republics. At first legislative procedure is described, then the state budget and its parts. Next up the legislative processes for approving the state budget of the Czech and Slovak Republics are compared, then the 2022 state budgets and their structure are analysed. Finally, the state budgets of the Czech and Slovak Republics for 1999-2023 are described.

KEYWORDS

state budget, Czech republic, Slovak republic, legislative procedure

OBSAH

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK	9
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	10
ÚVOD	11
1 Fiskální politika České republiky.....	12
1.1 Nástroje fiskální politiky.....	13
1.1.1 Diskreční opatření	13
1.1.2 Vestavěné (automatické) stabilizátory	13
1.2 Druhy fiskální politiky	14
1.2.1 Expanzivní fiskální politika	14
1.2.2 Restriktivní fiskální politika.....	14
2 Legislativní proces schvalování státního rozpočtu	16
2.1 Rozdíly v legislativním procesu schvalování státního rozpočtu a běžného zákona...19	
3 Státní rozpočet České republiky.....	21
3.1 Pojem rozpočet.....	21
3.2 Příjmy státního rozpočtu	22
3.2.1 Daňové příjmy.....	22
3.2.2 Nedaňové příjmy	23
3.2.3 Kapitálové příjmy.....	24
3.2.4 Přijaté transfery	24
3.3 Výdaje státního rozpočtu.....	24
3.3.1 Druhovému členění výdajů	24
3.3.2 Výdaje dle povinnosti státu je platit.....	25
4 Saldo státního rozpočtu	26
4.1 Deficit státního rozpočtu	26
4.1.1 Deficit z hlediska ekonomické teorie	26
4.1.2 Deficit z časového hlediska.....	27
4.2 Důsledky deficitů státního rozpočtu a jejich financování	27
4.2.1 Financování deficitů státního rozpočtu	28
5 Státní rozpočet Slovenské republiky	30
5.1 Legislativní proces schvalování státního rozpočtu Slovenské republiky.....	30
5.2 Příjmy státního rozpočtu Slovenské republiky	34

5.2.1 Daňové příjmy.....	34
5.2.2 Granty a transfery.....	34
5.2.3 Nedaňové příjmy.....	35
5.3 Výdaje státního rozpočtu Slovenské republiky.....	35
5.3.1 Běžné výdaje.....	35
5.3.2 Programová klasifikace.....	36
6 Srovnání státních rozpočtů České a Slovenské republiky.....	37
6.1 Porovnání legislativního procesu schvalování státních rozpočtů České a Slovenské republiky.....	37
6.2 Schvalování státních rozpočtů a Státní závěrečné účty České a Slovenské republiky na rok 2022.....	39
6.2.1 Státní rozpočet České republiky na rok 2022.....	39
6.2.2 Státní závěrečný účet České republiky za rok 2022.....	42
6.2.3 Státní rozpočet Slovenské republiky na rok 2022.....	43
6.2.4 Státní závěrečný účet Slovenské republiky za rok 2022.....	44
6.2.5 Porovnání výsledku státních rozpočtů za rok 2022.....	44
6.3 Struktura státních rozpočtů České a Slovenské republiky.....	45
6.3.1 Struktura příjmů a výdajů státního rozpočtu České republiky za rok 2022.....	45
6.3.2 Struktura příjmů a výdajů státního rozpočtu Slovenské republiky za rok 2022.....	49
6.4 Státní rozpočty v průběhu let.....	51
ZÁVĚR.....	55
POUŽITÁ LITERATURA.....	57
SEZNAM PŘÍLOH.....	64

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1: Schéma legislativního procesu státního rozpočtu.....	18
Obrázek 2: Schéma legislativního procesu běžného zákona.....	20
Obrázek 3: Schéma legislativního procesu státního rozpočtu Slovenské republiky.....	33
Obrázek 4: Proces projednávání zpráv v PSP ČR.....	42
Obrázek 5: Skutečné výsledky státních rozpočtů za rok 2022.....	45
Obrázek 6: Struktura příjmů státního rozpočtu ČR za rok 2022.....	47
Obrázek 7: Struktura výdajů státního rozpočtu ČR za rok 2022	48
Obrázek 8: Struktura příjmů státního rozpočtu SR za rok 2022	50
Obrázek 9: Struktura výdajů státního rozpočtu SR za rok 2022	51
Obrázek 10: Vývoj skutečných státních rozpočtů ČR a SR v letech 1999–2023	54

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

HDP hrubý domácí produkt

NKÚ Nejvyšší kontrolní úřad

NR SR Národní rada Slovenskej republiky

PSP ČR Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

ÚVOD

Státní rozpočet je jedním z nejdůležitějších veřejných rozpočtů a je nástrojem pro stabilizaci ekonomiky a jeho hospodaření s finančními prostředky. Má vliv na občany státu, kteří do státního rozpočtu odvádí velkou část finančních prostředků prostřednictvím daní, které platí ze svých příjmů a při nákupu zboží a služeb. Daně tvoří největší část příjmů státního rozpočtu. Zároveň občané mohou ze státního rozpočtu odčerpávat peněžní prostředky prostřednictvím transferů, kterými jsou například různé dávky nebo důchody. Dále stát prostřednictvím výdajů státního rozpočtu poskytuje různé statky a služby, které jsou poskytovány právě občanům.

Cílem bakalářské práce je analýza právní úpravy státního rozpočtu České republiky, analýza legislativního procesu schvalování státního rozpočtu České republiky a jeho porovnání se Slovenskou republikou.

Tato bakalářská práce je rozčleněna do šesti kapitol. První kapitola se zabývá fiskální politikou, která s tématem státního rozpočtu souvisí, protože pomocí fiskální politiky, jejíž součástí jsou veřejné rozpočty, do kterých patří i státní rozpočet, dochází k ovlivňování ekonomiky státu. V této kapitole je popsána fiskální politika, její nástroje a druhy.

Druhá kapitola se zabývá legislativním procesem v České republice a konkrétně se jedná o schvalování státního rozpočtu a rozdíly v legislativním procesu u běžných zákonů. V dalších dvou kapitolách je následně rozebrán pojem rozpočet, příjmy a výdaje státního rozpočtu a jejich členění a také je zde rozebrán pojem saldo, jeho druhy, členění, důsledky a financování.

Pátá kapitola se zabývá legislativním procesem schvalování státního rozpočtu Slovenské republiky, jeho příjmy a výdaji a jejich členěním.

V poslední kapitole jsou porovnány legislativní procesy schvalování státních rozpočtů České a Slovenské republiky, následně jsou v této kapitole rozebrány Státní rozpočty a Státní závěrečné účty obou zemí za rok 2022. V této kapitole je také rozebrána struktura státních rozpočtů obou republik a následně je popsán vývoj státních rozpočtů České a Slovenské republiky od roku 1999 do současnosti.

1 Fiskální politika České republiky

„Fiskální politika je součástí hospodářské politiky (Maaytová, 2015, s. 158).“ Její podstatou je prostřednictvím veřejných rozpočtů, jejichž soustava tvoří jádro fiskální politiky, ovlivňování ekonomického vývoje (Volejníková, 2019, s. 85). Do soustavy veřejných rozpočtů v České republice patří státní rozpočet, dále také rozpočty měst, obcí a krajů a rozpočty příspěvkových organizací (Černohorský, 2020, s. 423). Mezi veřejnými rozpočty dochází k přerozdělování finančních prostředků, které stát potřebuje pro své fungování (Volejníková, 2019, s. 85).

Fiskální politika je záměrná činnost státu, který je reprezentován vládou a využívá zejména státní rozpočet k regulaci peněžních vztahů, které probíhají mezi státem a ostatními ekonomickými subjekty (Peková, 2011, s. 458). Často bývá ekonomie označována jako rozpočtová politika (Volejníková, 2019, s. 85).

Ve veřejných rozpočtech rozlišujeme tři základní funkce. Jedná se o funkci alokační, redistribuční a stabilizační (Volejníková, 2019, s. 88). Dále můžeme rozlišovat i funkci regulační a kontrolní (Černohorský, 2020, s. 426).

Alokační funkce spočívá v efektivním využití výrobních zdrojů, v podpoře produkce a spotřeby smíšených kolektivních statků, které jsou spojeny s pozitivními externalitami a v řešení škod, které jsou způsobeny negativními externalitami (Mikušová Meričková, 2014, s. 51, 94–95).

Redistribuční funkce spočívá v přerozdělování důchodů od bohatších k chudším, aby bylo dosaženo sociálního smíru. Přerozdělování důchodů se realizuje státními zásahy do ekonomiky (Mikušová Meričková, 2014, s. 118–120). Státní zásahy probíhají zejména prostřednictvím daní nebo transferových plateb (Volejníková, 2019, s. 88).

Stabilizační funkce spočívá v zasahování státu do ekonomiky s cílem minimalizování výkyvů ekonomiky a dosažení ekonomické stability. K tomu, aby bylo stability dosaženo, je potřebná koordinace fiskální politiky, která je vykonávána vládou, a monetární politiky, která je vykonávána Českou národní bankou (Mikušová Meričková, 2014, s. 138–139).

Regulační funkce spočívá v možnosti vlády regulovat v ekonomice vybrané ceny, které mohou ovlivňovat zejména chudší domácnosti (Černohorský, 2020, s. 426).

Kontrolní funkce umožňuje vládě prostřednictvím státního rozpočtu kontrolovat část finančních toků v ekonomice (Černohorský, 2020, s. 427).

Hlavním cílem fiskální politiky je udržovat stabilní ekonomický vývoj (Maaytová, 2015, s. 158). K dosažení tohoto cíle je potřebné stabilizovat čtyři dílčí cíle, kterými jsou stabilní ekonomický růst, cenová stabilita, vysoká zaměstnanost a vnější rovnováha. Na tyto cíle se vláda snaží působit prostřednictvím ovlivňování agregátní nabídky a poptávky, které ovlivňuje svými nástroji (Volejníková, 2019, s. 96).

U fiskální politiky lze rozlišit dva přístupy, a to pozitivní a normativní. Pozitivní přístup je zaměřen na odhad ekonomických důsledků, které pravděpodobně nastanou, zatímco normativní přístup je zaměřen na posouzení a doporučení využití nástrojů fiskální politiky (Peková, 2011, s. 458).

1.1 Nástroje fiskální politiky

„Fiskální politika využívá k naplnění cílů různé nástroje, kterými působí na agregátní poptávku s cílem stabilizovat ji na úrovni potenciálního produktu. Vláda vytváří poptávku buď přímo výdaji, nebo nepřímo pomocí daní či transferových plateb (Maaytová, 2015, s. 159).“

Tyto nástroje mohou mít v ekonomice samovolný nebo záměrný vliv. Z tohoto pohledu je členíme na vestavěné (automatické) stabilizátory a diskreční opatření (Volejníková, 2019, s. 95–96).

1.1.1 Diskreční opatření

Jedná se o mechanismy, které reagují na krátkodobé výkyvy v ekonomice. Jsou to zejména jednorázová opatření, která často představují přímou intervenci vlády, například změny ve výši daní nebo ve výdajích státu. Mezi vznikem potřeby pro zavedení opatření a jejich realizací vzniká určité časové zpoždění, které můžeme rozdělit na čtyři druhy. Jde o zpoždění rozpoznávací, rozhodovací, zaváděcí a účinnostní (Maaytová, 2015, s. 159–160).

Rozpoznávací zpoždění nastává mezi vznikem problému a okamžikem, kdy je vládou rozpoznán. Rozhodovací zpoždění vzniká na základě délky legislativního procesu v parlamentu. Zaváděcí neboli implementační zpoždění vzniká z toho důvodu, že je potřebný nějaký čas k zavedení stanovených opatření. Účinnostní zpoždění je čas mezi platností a účinností schváleného opatření (Maaytová, 2015, s. 159–160).

1.1.2 Vestavěné (automatické) stabilizátory

Jedná se o mechanismy fiskální politiky, které jsou dlouhodobé a relativně stabilní (Maaytová, 2015, s. 160). Tyto stabilizátory reagují na cyklické výkyvy v ekonomice automaticky (Volejníková, 2019, s. 95). V době poklesu ekonomiky působí expanzivně,

v období rozmachu ekonomiky působí restriktivně. Tyto automatické stabilizátory jsou zaváděny z důvodu pomoci se zajištěním efektivního využívání výrobních zdrojů v ekonomice. Podmínkou pro fungování vestavěných stabilizátorů je relativně stabilní cenová hladina (Maaytová, 2015, s. 160). Vestavěné stabilizátory jsou například progresivní zdanění příjmů a podpory v nezaměstnanosti (Volejníková, 2019, s. 95).

1.2 Druhy fiskální politiky

V závislosti na fázích hospodářského cyklu rozlišujeme dva druhy fiskální politiky, a to restriktivní a expanzivní (Peková, 2011, s. 465–466).

1.2.1 Expanzivní fiskální politika

Expanzivní fiskální politika bývá využívána v případě, že je ekonomika v poklesu a nevyužívá tak svůj potenciál. Jejím cílem je zvýšení produktu a snížení míry nezaměstnanosti. Produkt lze zvýšit pomocí růstu agregátní poptávky. Agregátní poptávka se zvyšuje na základě růstu jejích složek, kterými jsou růst soukromé spotřeby, růst soukromých investic a zvýšení vládních výdajů (Maaytová, 2015, s. 163).

Z krátkodobého hlediska u expanzivní fiskální politiky dochází ke zvýšení reálného produktu, zaměstnanosti, cenové hladiny a nominálních úrokových sazeb, ale zároveň expanzivní politika snižuje reálné mzdy zaměstnanců (Volejníková, 2019, s. 97–99).

Z dlouhodobého hlediska u expanzivní fiskální politiky dochází k růstu cenové hladiny a nominálních úrokových sazeb, ale nedochází ke změně reálného produktu, zaměstnanosti a reálných mezd (Volejníková, 2019, s. 97–99).

Důsledkem této politiky je fiskální nerovnováha, která se projevuje deficitním státním rozpočtem (Peková, 2011, s. 466). Dalším důsledkem je tzv. vytěsňovací efekt, který se projevuje v omezení soukromých investic. Ty jsou omezeny v důsledku zvýšení poptávky po penězích na trhu, které vedou k růstu úrokové míry a ty následně zvýší náklady na investice (Volejníková, 2019, s. 97–99).

1.2.2 Restriktivní fiskální politika

Restriktivní fiskální politika bývá využívána v době, kdy je potřeba utlumit ekonomiku, pomocí zpomalení růstu produktu. Tohoto zpomalení dosáhneme snížením agregátní poptávky na základě změny jejích složek. Důsledkem restriktivní politiky je snížení tempa růstu hrubého domácího produktu, zároveň dojde i ke snížení cenové hladiny, ale dojde i k růstu nezaměstnanosti (Maaytová, 2015, s. 164).

Státní rozpočet je nástrojem, který je využíván v rámci fiskální politiky a slouží jako bilance příjmů a výdajů státu (Hrubá Smržová, 2020, s. 48). Pokud vláda provádí expanzivní fiskální politiku s cílem podpory ekonomiky, dochází tak k růstu výdajů státního rozpočtu nebo snížení jeho příjmů (Volejníková, 2019, s. 97). Pokud výdaje státního rozpočtu přesáhnou jeho příjmy, vzniká deficit státního rozpočtu (Národní rozpočtová rada). Ve chvíli, kdy vláda provádí restriktivní fiskální politiku, s cílem utlumení ekonomiky, snižuje tak výdaje státního rozpočtu nebo zvyšuje jeho příjmy (Volejníková, 2019, s. 99). Pokud příjmy státního rozpočtu přesáhnou jeho výdaje, vzniká tak rozpočtový přebytek (Národní rozpočtová rada).

2 Legislativní proces schvalování státního rozpočtu

Legislativní proces schvalování státního rozpočtu se od schvalování běžných zákonů liší, proto je potřeba si nejprve popsat proces schvalování státního rozpočtu a následně popsat rozdíly u běžných zákonů.

Státní rozpočet lze charakterizovat jako finanční plán státu na určité období, kterým je v České republice tzv. fiskální rok, který je shodný s rokem kalendářním. Státní rozpočet je každý rok sestavován a schvalován ve formě zákona (Hrubá Smržová, 2020, s. 84). Dle čl. 15 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava ČR“) v České republice náleží zákonodárná moc Parlamentu, který je tvořen dvěma komorami, a to Poslaneckou sněmovnou a Senátem.

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „rozpočtová pravidla“) v § 8 odst. 1 udává, že „*Návrh zákona o státním rozpočtu vypracovává ministerstvo v součinnosti se správci kapitol, územními samosprávnými celky, dobrovolnými svazky obcí a státními fondy.*“ Dle § 8 odst. 3 rozpočtových pravidel tyto subjekty mají povinnost předložit ministerstvu potřebné údaje k vypracování návrhu zákona o státním rozpočtu za podmínek, které stanoví ministerstvo vyhláškou. Vypracovaný návrh státního rozpočtu předkládá, dle § 8b odst. 4 rozpočtových pravidel, ministerstvo vládě do 31. srpna běžného roku. Na základě čl. 42 Ústavy ČR vláda podává návrh státního rozpočtu Poslanecké sněmovně a tento návrh se projednává na veřejné schůzi Poslanecké sněmovny. Jak lze vidět na obrázku 1, usnází se o nich jen Poslanecká sněmovna. „*Návrh státního rozpočtu je projednáván samostatně, nesmí s ním být spojen návrh na přijetí nebo změnu jiného zákona (PSP ČR, c1995-2023).*“

Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „jednací řád PS“) v § 101 odst. 1 uvádí, že návrh zákona o státním rozpočtu předloží vláda předsedovi Poslanecké sněmovny nejpozději 3 měsíce před začátkem rozpočtového roku. Po předložení návrhu zákona o státním rozpočtu Poslanecké sněmovně přikáže tento zákon předseda Poslanecké sněmovny k projednání rozpočtovému výboru. Rozpočtový výbor po prostudování návrhu zákona o státním rozpočtu vydá usnesení nebo oponentní zprávu a návrh zákona se přesune k prvnímu čtení v Poslanecké sněmovně (PSP ČR, c1995-2023).

Na začátku prvního čtení vystoupí navrhovatel, obvykle předseda vlády, po něm vystoupí zpravodaj rozpočtového výboru. V obecné rozpravě Poslanecká sněmovna projednává základní údaje návrhu zákona o státním rozpočtu a následně tyto základní údaje schválí nebo doporučí

vládě jejich změny a stanoví termín pro předložení nového návrhu zákona ve lhůtě, která je v rozmezí 20–30 dní od doručení usnesení Poslanecké sněmovny předsedovi vlády. Jsou-li základní údaje návrhu zákona schváleny, nelze je během dalšího projednávání měnit. Následně návrh zákona putuje výborům k projednání (PSP ČR, c1995-2023).

Výbory projednají návrh zákona o státním rozpočtu a ve stanovené lhůtě předloží svá usnesení rozpočtovému výboru. Dle § 103 odst. 2 jednacího řádu PS je minimální doba pro projednání ve výboru 5 dní. Usnesení výborů jsou následně projednána rozpočtovým výborem, který vydá usnesení, a toto usnesení je následně předloženo předsedovi Poslanecké sněmovny a doručeno všem poslancům (PSP ČR, c1995-2023). Usnesení musí být všem poslancům, dle § 104 odst. 2 jednacího řádu PS, doručeno nejméně 24 hodin před zahájením druhého čtení.

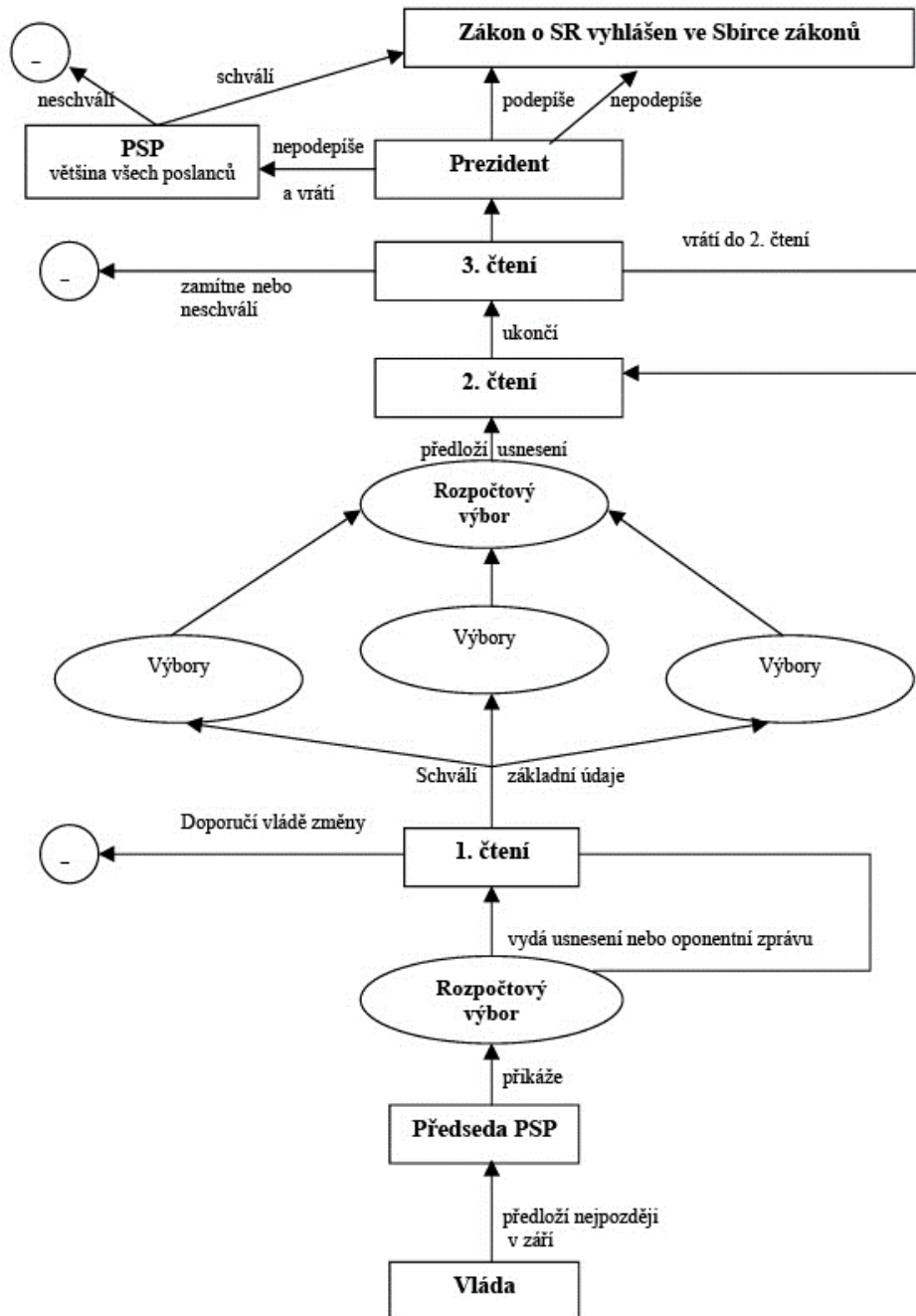
Druhé čtení je zahájeno vystoupením navrhovatele a následuje vystoupení zpravodaje rozpočtového výboru. Následně probíhá podrobná rozprava, během které jsou předkládány pozměňovací nebo jiné návrhy (PSP ČR, c1995-2023). Po ukončení druhého čtení následuje čtení třetí.

Třetí čtení je dle § 106 odst. 1 jednacího řádu PS možné zahájit nejdříve 48 hodin po skončení druhého čtení, a to pouze za splnění podmínky, která je v tomto odstavci uvedena. Během třetího čtení je vedena rozprava, ve které lze navrhopvat pouze opravy chyb nebo lze případně podat návrh na opakování druhého čtení. V závěru třetího čtení probíhá hlasování o pozměňovacích návrzích. Sněmovna může vyslovit souhlas nebo nesouhlas. V případě, že nedojde ke schválení státního rozpočtu do začátku rozpočtového roku, vláda hospodaří na základě tzv. rozpočtového provizoria do té doby, než je zákon o státním rozpočtu schválen (PSP ČR, c1995-2023). Dle § 8 odst. 3 rozpočtových pravidel je v rozpočtovém provizoriu hospodařeno s výdaji, které byly stanoveny v rámci posledního schváleného zákona o státním rozpočtu. Jednotlivé výdaje se zpracují na jednotlivé měsíce a jejich výše nesmí přesáhnout jednu dvanáctinu celkových výdajů tohoto rozpočtu.

Po schválení návrhu zákona o státním rozpočtu v Poslanecké sněmovně putuje tento zákon k Prezidentu republiky. Pokud Prezident zákon o státním rozpočtu podepíše nebo se k němu ve lhůtě nevyjádří, je zákon přijat a vyhlášen ve Sbírce zákonů (autor, dle obrázku 1). Dle § 98 odst. 2 jednacího řádu PS má prezident k vyjádření se k návrhu zákona lhůtu 15 dní ode dne, kdy mu byl postoupen. V případě, že Prezident zákon nepodepíše a vrátí jej, probíhá v Poslanecké sněmovně znova hlasování. K přehlasování je potřebná nadpoloviční většina

všech poslanců. V případě, že Poslanecká sněmovna návrh schválí, je zákon přijat a vyhlášen ve Sbírce zákonů (autor, dle obrázku 1).

Státní rozpočet

Obrázek 1: Schéma legislativního procesu státního rozpočtu

Zdroj: PSP ČR, c1995-2023

2.1 Rozdíly v legislativním procesu schvalování státního rozpočtu a běžného zákona

Při porovnání obrázku 1 a obrázku 2 lze vidět, že proces schvalování běžného zákona se oproti legislativnímu procesu zákona o státním rozpočtu liší. Zatímco návrh zákona o státním rozpočtu může předložit pouze vláda, návrh běžného zákona mohou mimo vlády podat i poslanec nebo skupina poslanců, Senát a krajská zastupitelstva (PSP ČR, c1995-2023).

V případě, kdy zákon navrhne někdo jiný než vláda, Předseda Poslanecké sněmovny pošle návrh zákona vládě, která má 30 dní na vyjádření se k návrhu zákona. Vláda poté zašle své stanovisko. Následně návrh zákona putuje k organizačnímu výboru (PSP ČR, c1995-2023). Organizační výbor dle § 88 odst. 1 jednacího řádu PS doporučí do 15 dní předsedovi Poslanecké sněmovny zařadit předložený návrh zákona se stanoviskem vlády do pořadu schůze Poslanecké sněmovny.

Dalším rozdílem u schvalování běžných zákonů je ten, že po druhém čtení je všem poslancům doručen souhrn všech podaných pozměňovacích návrhů. Opět dochází k projednání návrhu zákona garančním výborem, který vydá doporučující nebo nedoporučující stanovisko k jednotlivým pozměňovacím návrhům vycházejícím ze druhého čtení (PSP ČR, c1995-2023). Usnesení výboru je dle § 94a odst. 2 jednacího řádu PS všem poslancům doručeno nejméně 24 hodin před zahájením třetího čtení.

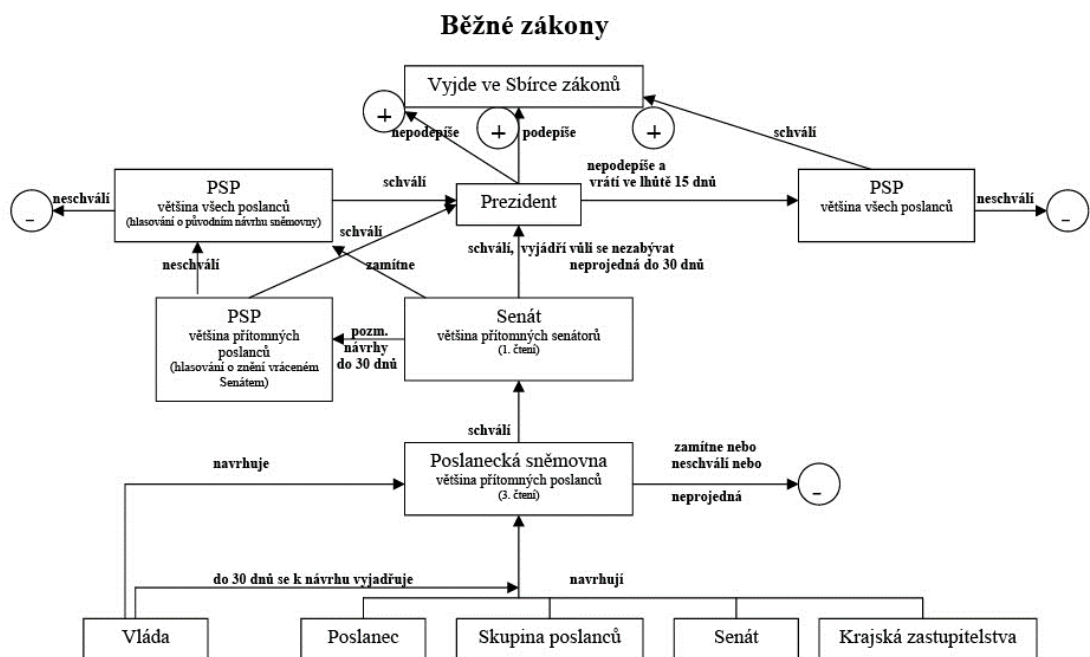
Třetí čtení může být zahájeno, na rozdíl od schvalování zákona o státním rozpočtu, nejdříve 14 dní od doručení pozměňovacích návrhů poslancům. Je-li vysloven souhlas, postupuje předseda Poslanecké sněmovny tento zákon předsedovi Senátu. Senát návrh zákona o státním rozpočtu neprojednává a tím se legislativní proces liší (PSP ČR, c1995-2023).

Senát návrh zákona projedná v jediném čtení a to do 30 dní od postoupení. V případě, že Senát návrh zákona schválí nebo vyjádří vůli se jím nezabývat, postoupí tento návrh zákona k Prezidentu republiky. V případě, že Senát návrh zákona zamítne nebo vrátí s pozměňovacími návrhy, projednává se návrh zákona opět v Poslanecké sněmovně (autor, dle obrázku 2).

Po zamítnutí návrhu zákona Senátem probíhá v Poslanecké sněmovně hlasování. Pokud je návrh zákona schválen nadpoloviční většinou všech poslanců, je Senát přehlasován a zákon je přijat. Jestliže zákon schválen není, projednávání končí a zákon se nepřijímá. V případě, že Senát vrátí návrh zákona s pozměňovacími návrhy, probíhá v Poslanecké sněmovně nejdříve hlasování o znění zákona, které bylo schváleno Senátem. Pokud je toto znění zákona schváleno

nadpoloviční většinou přítomných poslanců, je zákon přijat. V případě, že schválen není, hlasuje se o návrhu zákona znova, a to ve znění, které bylo schváleno Poslaneckou sněmovnou. V tomto případě musí být návrh zákona přijat nadpoloviční většinou všech poslanců (PSP ČR, c1995-2023).

Je-li zákon schválen v Parlamentu, postupuje se Prezidentu republiky. U Prezidenta republiky není mezi schvalováním běžného zákona a zákona o státním rozpočtu rozdíl (autor, dle obrázku 1 a obrázku 2).

Obrázek 2: Schéma legislativního procesu běžného zákona

Zdroj: PSP ČR, c1995-2023

3 Státní rozpočet České republiky

Z důvodu, že se tato bakalářská práce zabývá státním rozpočtem, je potřebné si definovat některé pojmy, které přímo souvisí se státním rozpočtem. Následně bude rozebrána příjmová a výdajová strana státního rozpočtu.

3.1 Pojem rozpočet

„Rozpočtem v nejširším pojetí se rozumí přehled příjmů pro určité rozpočtové období a výdajů soukromého nebo veřejného hospodářství taktéž pro určité období (Hrubá Smržová, 2020, s. 77).“ Jednoznačná definice pojmu rozpočet není, protože rozpočet může mít roli hospodářskou a státoprávní (historickou). Na základě těchto rolí bývá rozpočet charakterizován. Nejčastěji bývá charakterizován na základě role hospodářské. Jedná se tedy o časově omezený hospodářský plán, který obsahuje příjmy a výdaje, které jsou spojeny s obdobím, na které je sestavován. Tímto obdobím bývá zpravidla jeden rok. Z historického hlediska je rozpočet chápán jako *„produkt historického vývoje společnosti a její ekonomiky“* (Hrubá Smržová, 2020, s. 77).

Státní rozpočet je považován za nejvýznamnější veřejný rozpočet, protože soustřeďuje a přerozděluje největší část veřejných příjmů. Jsou na něj navázány ostatní veřejné rozpočty a mimorozpočtové fondy (Lajtkepová, 2021, s. 52). Státní rozpočet lze tedy definovat jako vrcholný nástroj finanční politiky státu, kterým se řídí veškeré finanční hospodaření (Hrubá Smržová, 2020, s. 83). Státní rozpočet může být chápán jako centralizovaný peněžní fond, bilance příjmů a výdajů, finanční plán, významný nástroj finanční politiky a právní norma.

Chápání státního rozpočtu jako centralizovaný peněžní fond znamená, že dochází k soustřeďování a přerozdělování peněžních prostředků na základě principu nenávratnosti a neekvivalence (Hrubá Smržová, s. 83). V případě chápání rozpočtu jako bilance příjmů a výdajů se porovnávají příjmy a výdaje a zjišťuje se saldo rozpočtu. Státní rozpočet jako finanční plán lze popsat jako závazný plán, který má formu zákona a zahrnuje v sobě nejvýznamnější finanční toky státu (Lajtkepová, 2021, s. 52). Tento plán je v případě závažných změn v ekonomice možné změnit (Černohorský, 2020, s. 425). Státní rozpočet je významným nástrojem fiskální politiky, protože příjmy a výdaje státního rozpočtu bývají využívány k ovlivňování ekonomického růstu (Černohorský, 2020, s. 426). Státní rozpočet lze chápat jako právní normu z důvodu, že každý rok bývá v Poslanecké sněmovně schvalován formou zákona (Hrubá Smržová, 2020, s. 85).

3.2 Příjmy státního rozpočtu

Příjmy státního rozpočtu lze třídit dle několika hledisek. Vyhláška č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „rozpočtová skladba“) člení příjmy státního rozpočtu z hlediska odpovědnostního, druhového, odvětvového, účelového a dalších.

Členění příjmů z hlediska odpovědnostního je uvedeno v příloze č. 1 rozpočtové skladby a zahrnuje v sobě jednotlivé kapitoly, ve kterých jsou zahrnuta všechna ministerstva, Kancelář prezidenta republiky, Poslanecká sněmovna, Senát, Bezpečnostní informační služba, další správní úřady, státní dluh, všeobecná pokladní správa a další.

Z hlediska odvětvového se dle přílohy č. 3 rozpočtové skladby dělí jednotlivé příjmy podle druhu do 6 skupin, kterými jsou Zemědělství, lesní hospodářství a rybnářství, Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství, Služby pro fyzické osoby, Sociální věci a politika zaměstnanosti, Bezpečnost státu a právní ochrana a Všeobecná veřejná správa a služby.

Podle druhového hlediska se dle přílohy č. 2 rozpočtové skladby příjmy člení na daňové, nedaňové, kapitálové příjmy a přijaté transfery.

Dále budou příjmy rozebrány na základě druhového hlediska třídění.

3.2.1 Daňové příjmy

Obecně můžeme daňové příjmy rozdělit na přímé daně, nepřímé daně a pojistné na sociální zabezpečení (Černohorský, 2020, s. 427).

Daň je povinná, opakující se, zákonem stanovená platba do veřejného rozpočtu. Jedná se o nenávratnou a neekvivalentní platbu. Nenávratnost znamená, že se daň nevrací zpět poplatníkovi. Neekvivalence znamená, že poplatník nemá nárok na protihodnotu ve výši jeho platby (Peková, 2011, s. 320).

Přímé daně jsou takové daně, u kterých daňová povinnost ze zákona dopadá na poplatníka daně, který musí daň zaplatit. U přímých daní jsou poplatník a plátce daně stejná osoba, s výjimkou případů, kdy za poplatníka odvádí daň jeho zaměstnavatel nebo banka z úroků z vkladů (Peková, 2011, s. 334). U těchto daní se předpokládá, že je nelze přesunout na jinou osobu (Lajtkepová, 2021, s. 40). Přímé daně jsou ty daně, které daní důchod nebo majetek poplatníka. Do přímých daní v České republice zahrnujeme daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů právnických osob, daň z nemovitých věcí a daň silniční (Hrubá Smržová, 2020, s. 308).

Nepřímé daně jsou takové daně, které zdaňují spotřebu výrobků a služeb. Platí se z příjmů poplatníků a jsou součástí cen zboží a služeb (Peková, 2011, s. 335). V České republice do nepřímých daní zahrnujeme daň z přidané hodnoty, spotřební daně a ekologické daně (Lajtkepová, 2021, s. 44).

Jako nepřímou daň je možné označit i **clo**, které svým charakterem odpovídá nepřímým daním. Clo je povinná platba, která je nenávratná a plyne do veřejných rozpočtů. V rámci České republiky se jedná o příjem sdílený, a to z toho důvodu, že plyne do rozpočtu Evropské unie a státního rozpočtu České republiky. Clo je státem vybíráno při přechodu celní hranice a tím se stává součástí ceny zboží a zvyšuje tak jeho cenu (Hejduková, 2015, s.135). Podle toho, jakým způsobem přechází zboží hranici rozlišujeme clo dovozní, vývozní a průvozní. Dovozní clo je takové, které je používáno při dovozu zboží ze třetích zemí. Vývozní clo je používáno při vývozu zboží do třetích zemí. Průvozní clo je takové clo, které je stanoveno na zboží v režimu tranzitu (Hrubá Smržová, 2020, s. 398).

Pojistné na sociální zabezpečení je dalším druhem příjmů státního rozpočtu. Do pojistného na sociální zabezpečení patří důchodové pojištění, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Platit pojistné na sociální zabezpečení jsou povinni zaměstnanci, zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné a osoby, které se k placení dobrovolně přihlásí. Za zaměstnance je pojištění odváděno zaměstnavatelem (Lajtkepová, 2021, s. 108).

3.2.2 Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy tvoří menší část příjmů státního rozpočtu. Jedná se o příjmy, které souvisí se státním majetkem nebo s vlastní činností státu. Patří sem příjmy nakládání s majetkem, příjmy z vlastní činnosti státních institucí, příjmy z poplatků za úkony orgánů státní správy a dále také vratky transferů a přijaté sankční platby (Lajtkepová, 2021, s. 22).

Příjmy z poplatků za úkony orgánů státní správy lze rozdělit do čtyř skupin, a to na místní poplatky, správní poplatky, soudní poplatky a zvláštní poplatky. Poplatek je povinná, zákonem stanovená platba, která je nepravidelně odváděna do státního rozpočtu. Místní poplatky nejsou příjmem státního rozpočtu, ale jedná se o příjem plynoucí do obecních rozpočtů (Hrubá Smržová, 2020, s. 407). Správní poplatky jsou poplatky, které jsou vybírány za výkon státní správy, například se jedná o poplatky za správní řízení a další činnosti správních úřadů, které souvisí s výkonem státní správy. Soudní poplatky jsou takové poplatky, které jsou státem vybírány za účelem pokrytí nákladů spojených s výkonem soudnictví a omezení podávání návrhů na zahájení soudních řízení. Tyto poplatky lze dále rozdělit do tří skupin, kterými jsou

poplatky za řízení, poplatky za úkony a poplatky za zápisy do veřejných rejstříků. Mezi zvláštní poplatky jsou zařazeny ty poplatky, které nelze zařadit mezi místní, správní a soudní poplatky. Jedná se například o dálniční známky a mýtné nebo ekologické poplatky a další (Hrubá Smržová, 2020, s. 411–415).

3.2.3 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy jsou takové příjmy, které se každoročně neopakují, protože mají většinou jednorázový charakter a jejich účel je ke krytí státních investičních výdajů (Hejduková, 2015, s. 62). Dle přílohy č. 2 rozpočtové skladby lze kapitálové příjmy rozdělit na příjem z prodeje dlouhodobého majetku, příjmy z prodeje dlouhodobého finančního majetku a ostatní kapitálové příjmy. Do příjmů z prodeje dlouhodobého finančního majetku lze zařadit například příjem z prodeje majetkových podílů nebo příjmy z prodeje. Mezi ostatní kapitálové příjmy můžeme zařadit například přijaté dary nebo přijaté příspěvky na pořízení dlouhodobého majetku.

3.2.4 Přijaté transfery

Přijaté transfery jsou druhem přijímané podpory (Hrubá Smržová, 2020, s. 89). Mezi přijaté transfery lze dle přílohy č. 2 rozpočtové skladby zařadit například přijaté transfery ze státních fondů, přijaté transfery od fondů sociálního nebo veřejného zdravotního pojištění, přijaté transfery od rozpočtů územní úrovně, převody z rezervních fondů organizačních složek státu, neinvestiční přijaté transfery od jiných států, neinvestiční transfery přijaté od Evropské unie, neinvestiční transfery od Organizace severoatlantické smlouvy a další.

3.3 Výdaje státního rozpočtu

Výdaje státního rozpočtu se dle rozpočtové skladby dělí stejně jako příjmy státního rozpočtu podle několika hledisek. Lze je členit podle hlediska odpovědnostního, druhového, odvětvového, účelového a dalších.

Výdaje státního rozpočtu lze také dělit dle povinnosti státu je platit na mandatorní, quasi mandatorní a nemandatorní výdaje (Ministerstvo financí, 2023, s. 22)

3.3.1 Druhové členění výdajů

Na základě druhového hlediska lze podle rozpočtové skladby výdaje státního rozpočtu rozdělit na běžné a kapitálové výdaje.

Běžné výdaje jsou takové výdaje, které jsou každoročně se opakující a jsou jimi financovány běžné potřeby v daném roce. Velkou část běžných výdajů tvoří mandatorní výdaje (Lajtkepová, 2021, s. 24). Dle rozpočtové skladby sem lze zařadit například výdaje na platy zaměstnanců,

odměny členů zastupitelstev obcí a krajů, povinné pojistné, odměny za užití duševního vlastnictví, výdaje na nákupy, úroky a ostatní finanční výdaje, sociální dávky a další výdaje.

Kapitálové výdaje jsou takové výdaje, které „jsou určeny k financování dlouhodobých (investičních), spíše se neopakujících potřeb, které zpravidla přesahují jedno rozpočtové období. Většinou jsou jednorázové, jejich výsledkem je veřejná investice (Lajtkepová, 2021, s. 24)“. Dle rozpočtové skladby sem řadíme například pořízení dlouhodobého hmotného nebo nehmotného majetku, nákup majetkových podílů a nároků, investiční půjčené prostředky, investiční transfery a další.

3.3.2 Výdaje dle povinnosti státu je platit

Mandatorní výdaje jsou takové výdaje, které má stát povinnost na základě zákonů uhradit. Jsou označovány jako zákonné výdaje. Rozhodující podíl mandatorních výdajů tvoří sociální transfery (Hejduková, 2015, s. 64). Do sociálních transferů řadíme výplaty penzí, nemocenské dávky, dávky v hmotné nouzi, příspěvek na péči, podpora v nezaměstnanosti a státní sociální podpora (Tomášková, 2016, s. 91). Dále do mandatorních výdajů řadíme platby státu zdravotním pojišťovnám nebo výdaje na splátky úroků státního dluhu a další poplatky spojené s obsluhou státního dluhu (Hejduková, 2015, s. 64).

Skupinou patřící k mandatorním výdajům jsou ostatní mandatorní výdaje. Jedná se o výdaje, které vyplývají z jiných právních norem nebo smluvních závazků. Patří sem například příspěvky do rozpočtu Evropské unie, transfery mezinárodním organizacím, státní záruky a další (Tomášková, 2016, s. 91).

Quasi mandatorní výdaje jsou výdaje, které se řadí k mandatorním výdajům. Na rozdíl od mandatorních výdajů jejich výplata není zákonem stanovená, ale svojí povahou patří k nezbytným výdajům z důvodu realizace veřejné služby a správy státu. Do quasi mandatorních výdajů patří výdaje na mzdy, na aktivní politiku zaměstnanosti, výdaje ministerstva obrany, kromě sociálních dávek a zahraniční pomoci. Dále sem patří i investiční pobídky (Tomášková, 2016, s. 92).

Nemandatorní výdaje jsou takové výdaje, které nepatří do skupiny zákonných výdajů a umožňují tak vládě reagovat na hospodářský vývoj a tím rozvíjet společnost a ekonomiku. Jedná se například o výdaje na dopravní infrastrukturu, školství a podobně (Ministerstvo financí, 2023, s. 23).

4 Saldo státního rozpočtu

V předchozí kapitole byl popsán státní rozpočet, jeho příjmy a výdaje. V souvislosti s porovnáním příjmů a výdajů se používá pojem saldo státního rozpočtu. V této kapitole bude tento pojem rozebrán, dále bude rozebrán pojem deficit a následně budou popsány důsledky deficitů a jejich financování.

Saldo státního rozpočtu je rozdíl mezi jeho příjmy a výdaji. V případě, že jsou příjmy a výdaje ve stejné výši, jedná se o vyrovnaný rozpočet (Volejníková, 2019, s. 90). Situace, kdy by byl rozpočet vyrovnaný nenastává často, jedná se spíše o výjimečný stav. Pokud jsou příjmy vyšší než výdaje, vzniká rozpočtový přebytek. Nastane-li situace, že vznikl rozpočtový přebytek, řeší se tato situace převodem tohoto přebytku do rezerv, případně se použije na splátky minulých dluhů (Peková, 2011, s. 101). Pokud jsou výdaje vyšší než příjmy, jedná se o rozpočtový schodek (neboli deficit). V současnosti se jedná o nejčastější situaci (Černohorský, 2020, s. 424).

4.1 Deficit státního rozpočtu

Jak již bylo uvedeno výše, deficit státního rozpočtu nastává v situaci, kdy jsou výdaje vyšší než příjmy. Existují tři druhy krátkodobého rozpočtového deficitu. Na základě toho, kdy vznikly, rozlišujeme:

- deficit, který je navržen vládou a schválen parlamentem – jedná se o plán, který obsahuje záměr vlády, jehož součástí jsou odhady vládních ekonomů o vlivu na veřejné příjmy a výdaje;
- deficit, který vzniká v během rozpočtového roku – je důsledkem neplánovaných výdajů nebo příjmů rozpočtu a
- deficit na konci rozpočtového období – představuje výsledek hospodaření vlády a obsahuje i působení vnějších vlivů (Maaytová, 2015, s. 184).

Dále bude deficit státního rozpočtu rozebrán z několika hledisek.

4.1.1 Deficit z hlediska ekonomické teorie

Z hlediska ekonomické teorie, můžeme rozlišit dva druhy deficitu, a to deficit strukturální a deficit cyklický. Z důvodu, že v praxi není jednoduché tyto dva deficity rozlišit, bývají v deficitu státního rozpočtu obvykle zastoupeny oba druhy (Lajtkepová, 2021, s. 94). Pokud tedy sečteme strukturální a cyklický deficit rozpočtu, získáme tak skutečný deficit rozpočtu (Volejníková, 2019, s. 92).

Strukturální deficit (někdy označován jako aktivní deficit) vzniká v době, kdy ekonomika pracuje na úrovni potenciálního produktu. Je pro něj typické, že má záměrný charakter, což znamená, že deficit je předem plánovaný. Vzniká tedy na základě vládního rozhodnutí. Deficit může být způsoben poklesem příjmů nebo růstem výdajů ve státním rozpočtu. Nejčastější příčinou tak bývá expanzivní fiskální politika a vládní důvody související s politickým rozhodováním (Lajtkepová, 2021, s. 93).

Cyklický deficit (někdy označován jako pasivní deficit) není, na rozdíl od deficitu strukturálního, plánovaný. Tento deficit vzniká v důsledku vnějších vlivů. Mezi nejčastější příčinu cyklického deficitu patří hospodářský cyklus. Jedná se o období hospodářského cyklu, ve kterém je ekonomika v poklesu a je potřeba zvýšit výdaje a zároveň dochází k situaci, kdy se snižují příjmy. Dalšími příčinami mohou být mimořádné situace, jako jsou například přírodní katastrofy nebo pandemie nemocí (Lajtkepová, 2021, s. 94).

4.1.2 Deficit z časového hlediska

Z časového hlediska můžeme rozlišovat krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý deficit státního rozpočtu.

Krátkodobý deficit je deficit, který vzniká v rámci jednoho rozpočtového období, během kterého běžně dochází k rozdílu mezi příjmy a výdaji. Jedná se o normální deficit, který bývá způsoben časovým nesouladem mezi poskytováním výdajů a výběrem příjmů např. výběru daní (Peková, 2011, s. 486).

Střednědobý a dlouhodobý deficit vzniká ve chvíli, kdy se deficity státního rozpočtu opakují. Tyto deficitní rozpočty se tak stávají chronickými deficity. Tyto deficity jsou problémem, protože jsou s nimi spojeny výdaje na obsluhu dluhu, které patří do mandatorních výdajů (Lajtkepová, 2021, s. 94).

4.2 Důsledky deficitů státního rozpočtu a jejich financování

Na důsledky deficitu lze pohlížet z krátkodobého a dlouhodobého hlediska, dále lze rozlišit i důsledky rozpočtové a fiskální. Rozpočtové důsledky jsou spojovány s vlivem na příjmy a výdaje rozpočtu. Fiskální důsledky hodnotí vliv deficitů na makroekonomické ukazatele. Názory na fiskální důsledky se liší podle jednotlivých ekonomických proudů (Maaytová, 2015, s. 186).

Z krátkodobého hlediska mohou být důsledky deficitu pozitivní. Krátkodobě deficit rozpočtu umožňuje vládě zmírnit negativní dopad vnějších vlivů, například přírodní katastrofy

nebo pandemie nemocí, které působí na ekonomiku a způsobují tak zvýšení výdajů nebo snížení příjmů v rozpočtu (Lajtkepová, 2021, s. 95).

Z dlouhodobého hlediska jsou důsledky deficitu negativní. Tyto deficity musí být nějakým způsobem financovány. Důsledkem těchto dlouhodobých deficitů je růst veřejného zadlužení, což přináší i růst výdajů na obsluhu dluhu (Lajtkepová, 2021, s. 96). Dlouhodobé deficity způsobují růst cenové hladiny, změnu dalších makroekonomických ukazatelů, dochází k omezování soukromých investic a zvyšuje se tlak na růst výdajů rozpočtu (Peková, 2011, s. 496).

4.2.1 Financování deficitů státního rozpočtu

V situaci, kdy stát hospodaří s deficitními rozpočty, musí hledat způsoby, jak tyto deficity uhradit. Jednou z možností, jak uhradit deficity rozpočtu, je snížit výdaje státu nebo zvýšit jeho příjmy, například pomocí zvýšení daní (Volejníková, 2019, s. 90). Přestože je toto řešení ideální, nebývá v praxi často používané, protože tyto změny nejsou pozitivní pro voliče (Lajtkepová, 2021, s. 96). Další možností financování deficitů je dluhové financování.

Dluhové financování deficitu státního rozpočtu patří mezi nejčastější způsoby financování deficitů (Lajtkepová, 2021, s. 97). Dluhové financování spočívá v tom, že si vláda půjčuje finanční prostředky od ekonomických subjektů. Vláda za účelem krytí deficitu vydá dlouhodobé státní dluhopisy, které na finančním trhu nabízí k odkoupení. Tyto dluhopisy si mohou koupit domácí nebo zahraniční subjekty. Domácími subjekty mohou být domácnosti, firmy nebo banky působící v České republice. V situaci, kdy si státní dluhopisy nakoupí domácí subjekty, dochází k odčerpání finančních prostředků, které by tyto ekonomické subjekty mohli použít na spotřebu nebo soukromé investice. Pokud by státní dluhopisy odkoupila centrální banka (v případě České republiky se jedná o Českou národní banku), došlo by k tzv. monetizaci deficitu (Volejníková, 2019, s. 92).

Monetizace deficitu spočívá v tom, že banka pokryje deficit tím, že vytiskne peníze nebo vládě poskytne úvěr. Tento způsob řešení je v řadě zemí zakázán, protože takto dochází ke zvýšení množství peněz v oběhu a důsledkem toho dochází ke zvýšení míry inflace (Černohorský, 2020, s. 438).

Deficit státního rozpočtu může být pokryt i **výnosy z prodeje vládních aktiv** (neboli z výnosů z privatizace). Jedná se o omezený způsob krytí deficitu, protože vládní aktiva jsou omezena, a proto není možné tímto způsobem dlouhodobě financovat deficity rozpočtu (Maaytová, 2015, s. 189).

V souvislosti s krytím deficitů státních rozpočtů z půjček, vznikají vládě další výdaje na obsluhu dluhu, kam patří úroky z úvěrů. Opakovanými deficity státních rozpočtů, které se nasčítají za několik let, vzniká státní dluh, který v sobě zahrnuje nejen deficity rozpočtů, ale i zmíněné úroky z úvěrů (Volejníková, 2019, s. 93).

5 Státní rozpočet Slovenské republiky

Z důvodu, že se další část této bakalářské práce bude zabývat porovnáváním státních rozpočtů České a Slovenské republiky, je potřebné si popsat některé pojmy související se státním rozpočtem Slovenské republiky. V této kapitole bude popsán legislativní proces a dále budou rozebrány příjmy a výdaje státního rozpočtu Slovenské republiky.

5.1 Legislativní proces schvalování státního rozpočtu Slovenské republiky

Legislativní proces schvalování státního rozpočtu Slovenské republiky se od legislativního procesu v České republice trochu liší. Legislativní proces schvalování státního rozpočtu Slovenské republiky je znázorněn na obrázku 3. Zákonomocná moc náleží dle čl. 72 Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky, v znení neskorších predpisov (dále jen „Ústava SR“) Národnej rade Slovenskej republiky. Národná rada Slovenskej republiky je jediný ústavodárny a zákonodárny orgán Slovenské republiky. Jedná se o volený orgán státní moci (Národná rada Slovenskej republiky). Státní rozpočet schvaluje, dle § 6 odst. 2 zákona č. 523/2004 Z. z., o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov (dále jen „zákon o rozpočtových pravidlách SR“), Národná rada ve formě zákona.

Ministerstvo financií Slovenské republiky dle § 14 odst. 1 a 3 zákona o rozpočtových pravidlách SR řídí práce na vypracovávání státního rozpočtu. Státní rozpočet je, dle § 6 zákona o rozpočtových pravidlách SR, součástí rozpočtu veřejné správy. Tyto rozpočty předkládá ministerstvo financií vládě do 15. srpna běžného roku. O návrhu rozpočtu rozhoduje vláda zpravidla do 30. září běžného roku. Návrh rozpočtu předkládá vláda Národnej rade do 15. října běžného roku (Základný rámec pre tvorbu rozpočtu verejnej správy).

Návrh státního rozpočtu se v Národnej rade, dle § 87 odst. 2 zákona č. 350/1996 Z. z.: Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, v znení neskorších predpisov (dále jen „zákon o rokovacom poriadku NR SR“), projednává ve druhém a třetím čtení. Návrh státního rozpočtu je poslán všem výborům s výjimkou Mandátového a imunitního výboru a Výboru pro neslučitelnost funkcí. O lhůtě na projednání ve výborech rozhodne předseda národnej rady. Dle § 87 odst. 3 zákona o rokovacom poriadku NR SR nesmí návrh státního rozpočtu obsahovat změny, doplnění ani zrušení jiných zákonů.

Před začátkem druhého čtení návrh zákona podle § 75 zákona o rokovacom poriadku NR SR projednají výbory, kterým byl tento návrh přidělen. Dle § 76 zákona o rokovacom poriadku

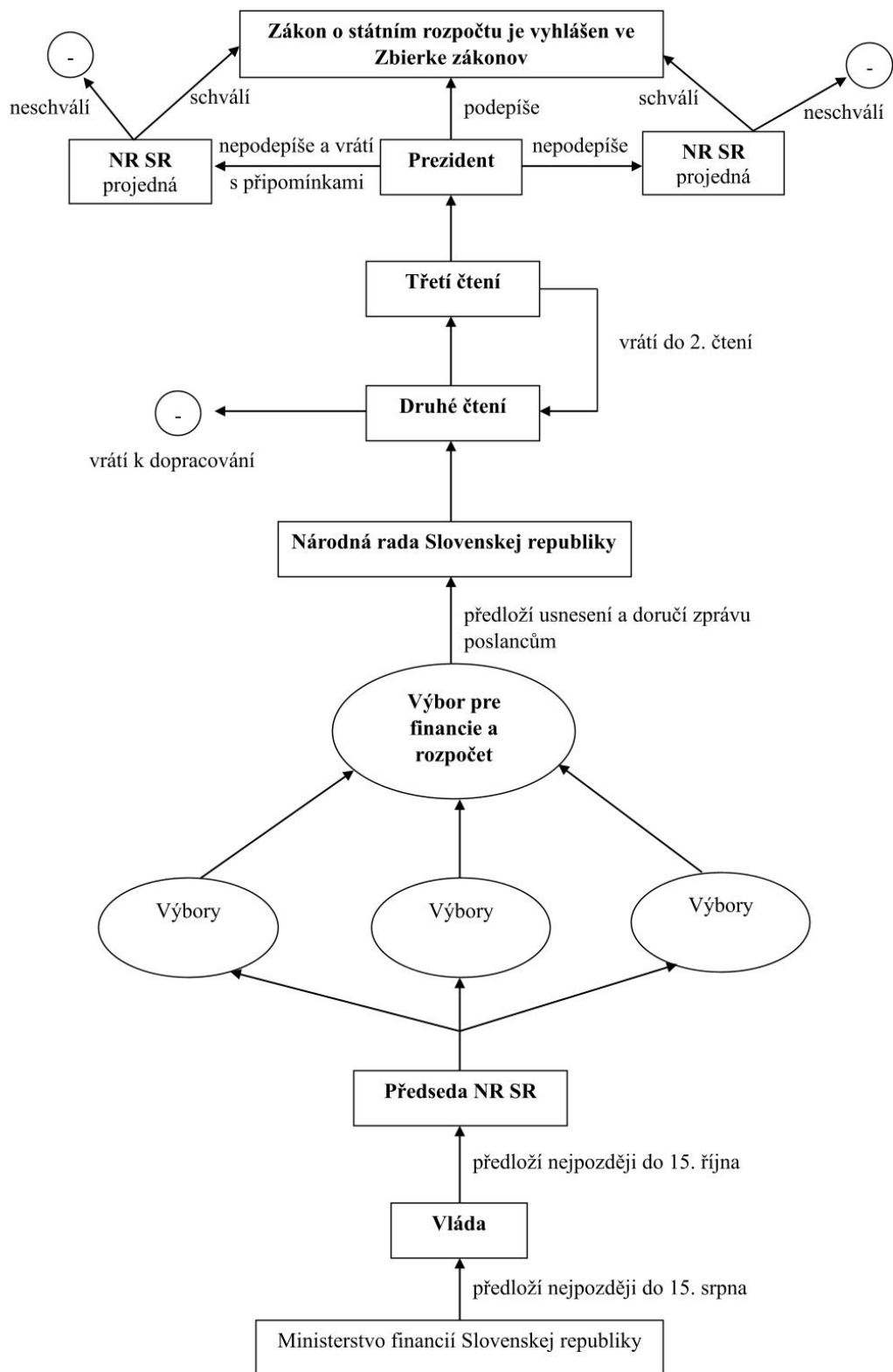
NR SR odůvodní návrh zákona člen vlády. Při projednávání návrhu zákona určí podle § 77 zákona o rokovacom poriadku NR SR výbor předsedu, který vystoupí po navrhovateli zákona. Zpravodaj informuje výbor o vyjádřeních a posudcích, které byly výborem nebo zpravodajem vyžádány a navrhne usnesení výboru. Dle § 78 zákona o rokovacom poriadku NR SR vypracuje výbor zprávu o výsledku projednávání, která obsahuje stanovisko výboru, případně i znění pozměňujících a doplňujících návrhů. Tuto zprávu výbor schvaluje usnesením. Po projednání zákona ve výborech vypracuje na základě § 79 zákona o rokovacom poriadku NR SR příslušný výbor, kterým je v případě státního rozpočtu Výbor NR SR pre financie a rozpočet, společnou písemnou zprávu, kterou předkládají Národnej rade. Výbor NR SR pre financie a rozpočet projednává návrh rozpočtu jako poslední. Výborem NR SR pre financie a rozpočet je podle § 80 zákona o rokovacom poriadku NR SR určen společný zpravodaj, který informuje Národnú radu o výsledku projednávání zákona ve výborech. Poté se podle § 81 zákona o rokovacom poriadku NR SR doručí zpráva o výsledku projednávání všem poslancům Národnej rady.

Návrh zákona ve druhém čtení může Národná rada dle § 81 odst. 2 zákona o rokovacom poriadku NR SR projednávat nejdříve po uplynutí 48 hodin od doručení poslancům. Pokud bylo výbory rozhodnuto o vrácení navrhovateli k dopracování, hlasuje se podle § 82 zákona o rokovacom poriadku NR SR bez projednávání nejprve o tomto návrhu. Aby bylo možné podávat pozměňující a doplňující návrhy, je potřebný souhlas alespoň 15 poslanců. Po skončení projednávání zákona ve druhém čtení na schůzi Národnej rady se, podle § 83 zákona o rokovacom poriadku NR SR, hlasuje o podaných pozměňujících a doplňujících návrzích. Pokud v průběhu druhého čtení nebyly na schůzi Národnej rady podány pozměňující ani doplňující návrhy, přistoupí se k hlasování o návrzích ze zprávy výborů. V případě, že v průběhu druhého čtení na schůzi Národnej rady byly podány pozměňovací nebo doplňující návrhy, musí být doručeny všem poslancům. O těchto návrzích se koná rozprava, a to nejdříve po uplynutí 48 hodin od podání těchto návrhů v rozpravě.

Ke třetímu čtení se podle § 84 zákona o rokovacom poriadku NR SR přistoupí v případě, že ve druhém čtení nebyly schváleny žádné pozměňovací a doplňující návrhy. Ve třetím čtení se hlasuje o návrhu zákona jako celku. V případě, že během druhého čtení byly schváleny pozměňující nebo doplňující návrhy, může třetí čtení začít nejdříve druhý den po schválení těchto návrhů. Dle § 85 zákona o rokovacom poriadku NR SR se během třetího čtení hlasuje o těch ustanoveních, u kterých byly během druhého čtení schváleny pozměňovací nebo doplňující návrhy. Ve třetím čtení mohou poslanci navrhnout opravu pouze legislativně-

technických a jazykových chyb. Návrh na opakování druhého čtení může podat nejméně 30 poslanců. Pokud během třetího čtení nebyly schváleny žádné opravy, pozměňovací a doplňující návrhy, přistupuje se podle § 86 zákona o rokovacom poriadku NR SR k hlasování o návrhu zákona jako celku.

Po schválení zákona ve třetím čtení, putuje tento zákon k prezidentu slovenské republiky. Pokud prezident, podle § 90 zákona o rokovacom poriadku NR SR, vrátí zákon s připomínkami, projednávají se připomínky prezidenta ve druhém a třetím čtení. Pokud prezident nezamítne celý návrh zákona, tak tyto připomínky musí obsahovat přesné znění navrhované úpravy. Národní rada pak hlasuje zvlášť o připomínkách k vrácenému zákonu a zvlášť o zákonu jako celku. Ve chvíli, kdy Národní rada schválí zákon, který byl prezidentem vrácen s připomínkami, je podle § 93 zákona o rokovacom poriadku NR SR tento zákon po opětovném projednání a schválení vyhlášen ve sbírce zákonů, a to nejpozději do 14 dní od jeho schválení. Pokud prezident zákon schválí, je tento zákon nejpozději do 21 dní od schválení vyhlášen ve sbírce zákonů.

Obrázek 3: Schéma legislativního procesu státního rozpočtu Slovenské republiky

Zdroj: vlastní zpracování dle kapitoly 5.1

5.2 Příjmy státního rozpočtu Slovenské republiky

Příjmy státního rozpočtu Slovenské republiky můžeme členit, podobně jako příjmy státního rozpočtu České republiky, podle několika hledisek. Dle Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 74/2004 F. s., ktorým sa ustanovuje druhová klasifikácia, organizačná klasifikácia a ekonomická klasifikácia rozpočtovej klasifikácie, v znení neskorších predpisov (dále jen „rozpočtová klasifikace“) lze příjmy státního rozpočtu členit podle hlediska ekonomické klasifikace a organizační klasifikace.

Hledisko ekonomické klasifikace člení příjmy státního rozpočtu do několika skupin, kterými jsou daňové příjmy, granty a transfery a nedaňové příjmy (rozpočet.sk).

Hledisko organizační klasifikace dělí příjmy podle jednotlivých kapitol státního rozpočtu. Jedná se například o kapitoly Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky, Kancelária Prezidenta Slovenskej republiky, Úrad vlády Slovenskej republiky, Štatistický úrad Slovenskej republiky, Slovenská akadémia vied, Národný bezpečnostný úrad, jednotlivá ministerstva a další.

Dále budou příjmy rozebrány dle ekonomické klasifikace.

5.2.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy tvoří největší část příjmů státního rozpočtu Slovenské republiky. Můžeme je rozdělit do pěti základních kategorií, kterými jsou Daně za zboží a služby, Daně z příjmů a kapitálového majetku, Jiné daně, Daně z mezinárodních obchodů a transakcí a Sankce uložené v daňovém řízení a sankce související s úhradami za služby veřejnosti poskytované Rozhlasem a televizí Slovenska (rozpočet.sk).

Daně za zboží a služby tvoří největší část daňových příjmů a řadíme do nich například daň z přidané hodnoty, spotřební daně, daně z používání zboží a z povolení na výkon činnosti. Mezi daně z příjmů a kapitálového majetku můžeme zařadit například daň z příjmů právnických osob, daň z příjmů vybíraná srážkou a daň z příjmů fyzických osob (rozpočet.sk). Do daní z mezinárodních obchodů a transakcí můžeme dle rozpočtové klasifikace zařadit například dovozní clo, dovozní přírážku a podíl na vybraných finančních prostředcích.

5.2.2 Granty a transfery

Granty a transfery jsou tvořeny dvěma skupinami příjmů, které můžeme dle rozpočtové klasifikace rozdělit na zahraniční a tuzemské granty a transfery.

Zahraniční granty můžeme dle rozpočtové klasifikace rozdělit na běžné a kapitálové. Mezi zahraniční granty patří granty od mezinárodní organizace a granty od zahraničního subjektu, který není mezinárodní organizace. Mezi zahraniční transfery řadíme prostředky z rozpočtu Evropské unie.

Tuzemské granty a transfery lze dle rozpočtové klasifikace rozdělit na běžné a kapitálové. Lze je také rozdělit na granty, transfery v rámci veřejné správy a transfery od subjektů nezařazených ve veřejné správě v registru organizací vedeném statistickým úřadem Slovenské republiky.

5.2.3 Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy tvoří nejmenší skupinu příjmů státního rozpočtu. Můžeme je rozdělit na Příjmy z podnikání a z vlastnictví majetku, Jiné nedaňové příjmy, Administrativní poplatky a jiné poplatky a platby, Úroky z úvěrů, půjček, návratných finančních výpomocí, vkladů a ážio a Kapitálové příjmy. Mezi příjmy z podnikání a z vlastnictví majetku patří například dividendy, příjmy z pronájmu budov, prostor a objektů, z pronájmu pozemků a další. Do kapitálových příjmů řadíme například příjem z prodeje kapitálových aktiv, příjem z prodeje pozemků a nehmotných aktiv (rozpočet.sk).

5.3 Výdaje státního rozpočtu Slovenské republiky

Výdaje státního rozpočtu Slovenské republiky lze rozdělit podle dvou hledisek, kterými jsou ekonomická klasifikace a programová klasifikace. Výdaje členěné podle ekonomické klasifikace můžeme rozdělit na běžné a kapitálové (rozpočet.sk). Kapitálovými výdaji jsou dle rozpočtové klasifikace například Nákup pozemků a nehmotných aktiv, Nákup budov, objektů a jejich částí, Rekonstrukce a modernizace, kapitálové transfery a další. Výdaje podle programové klasifikace jsou členěné podle účelu, ke kterému jsou určeny.

Dále budou rozebrány běžné výdaje a výdaje podle programové klasifikace.

5.3.1 Běžné výdaje

Běžné výdaje můžeme členit na Běžné transfery, Zboží a služby, Mzdy, platy, služební příjmy a ostatní osobní vyrovnání, Pojistné a příspěvek na pojištění a Splácení úroků a ostatní platby související s úvěry, půjčkami, návratnou finanční výpomocí a finančním pronájmem. Největší skupinou výdajů jsou běžné transfery (rozpočet.sk).

Do **běžných transferů** řadíme například transfery jednotlivcům a neziskovým právnickým osobám, transfery v rámci veřejné správy, transfery nefinančním subjektům, transfery do

zahraničí a transfery do tuzemských finančních institucí. Transfery jednotlivcům a neziskovým právnickým osobám jsou například transfery na důchodové dávky z důchodového pojištění, na přídavek na dítě, na rodičovský příspěvek a další. Mezi transfery v rámci veřejné správy řadíme například transfery obcím na úhradu nákladů přeneseného výkonu státní správy, veřejným vysokým školám, vyšším územním celkům na úhradu nákladů přeneseného výkonu státní správy a další (rozpočet.sk).

5.3.2 Programová klasifikace

Výdaje podle programové klasifikace jsou Organizace všeobecné pokladní správy, Sociální inkluze, Národní program výchovy, vzdělávání a mládeže, Zdravotnická péče a Obrana (rozpočet.sk).

Do organizace všeobecné pokladní správy patří například rozpočtové rezervy, výdaje ve vztahu k Evropské unii, transfery organizacím a další. Výdaje na sociální inkluzi zahrnují například podporu rodiny, podporu sociálních služeb, péči o ohrožené děti a další. Národní program výchovy, vzdělávání a mládeže zahrnuje výdaje na poskytování výchovy a vzdělávání v mateřských, základních a středních školách a zabezpečení jejich provozu. Do zdravotnické péče patří například pojistné za státní pojištěnce, zdravotní a léčebné výkony a další. Do výdajů na obranu řadíme velení a zaručení obrany a řízení a podporu obrany (rozpočet.sk).

6 Srovnání státních rozpočtů České a Slovenské republiky

Tato kapitola bakalářské práce se zabývá porovnáním legislativního procesu schvalování státního rozpočtu v České a Slovenské republice. Dále je v této kapitole detailněji rozebráno schvalování státního rozpočtu České a Slovenské republiky na rok 2022 a státní závěrečné účty za rok 2022. Třetí část této kapitoly se zabývá strukturou příjmů a výdajů na základě druhového hlediska v případě státního rozpočtu České republiky a na základě ekonomické klasifikace v případě republiky Slovenské. Poslední část této kapitoly se zabývá vývojem státních rozpočtů České a Slovenské republiky v letech 1999–2023.

Údaje k porovnání legislativních procesů byly čerpány ze zákonů a internetových stránek jednotlivých státních institucí, které jsou uvedeny v rámci textu této kapitoly. Tyto údaje jsou porovnávány v tom pořadí, ve kterém jednotlivé legislativní procesy v České a Slovenské republice probíhají a vychází z výše popsaných legislativních procesů. Data ke druhé části této kapitoly byla čerpána z internetových stránek zákonodárných orgánů a vlád obou států a dále ze zákonů o státních rozpočtech a ze státních závěrečných účtů těchto států za rok 2022. Na konci této části jsou výsledky státních rozpočtů porovnány a tyto porovnávané údaje jsou přepočítány na procenta HDP. Data ke třetí části této kapitoly byla čerpána ze stránek Národnej rady Slovenskej republiky a z Monitoru, což je portál Ministerstva financí České republiky. Jednotlivé druhy příjmů a výdajů byly přepočítány na procenta příjmů a výdajů a to tak, že jednotlivé druhy příjmů (výdajů) byly vynásobeny 100 a to celé bylo vyděleno celkovými příjmy (výdaji) státního rozpočtu. V poslední části této kapitoly jsou porovnávány výsledné státní rozpočty České a Slovenské republiky a tato data jsou přepočítána na procenta HDP z důvodu lepší srovnatelnosti údajů. Tato data jsou uvedena v příloze této bakalářské práce. Data byla přepočítána tak, že příjmy (výdaje, saldo) v Kč (v Eurech nebo Slovenských korunách v případě Slovenské republiky) byly vyděleny HDP v Kč (v Eurech nebo Slovenských korunách v případě Slovenské republiky) a toto číslo bylo následně vynásobeno 100. Výsledky byly zaokrouhleny na dvě desetinná místa.

6.1 Porovnání legislativního procesu schvalování státních rozpočtů České a Slovenské republiky

V České republice náleží zákonodárná moc dle čl. 15 Ústavy ČR Parlamentu České republiky, který je tvořen dvěma komorami. Těmi jsou Poslanecká sněmovna a Senát. Dle čl. 16 má Poslanecká sněmovna 200 poslanců a Senát má 81 senátorů. Na legislativním procesu schvalování státního rozpočtu se podílí pouze Poslanecká sněmovna. V případě Slovenské

republiky náleží dle čl. 72 Ústavy SR zákonodárná moc Národnej rade Slovenskej republiky, která je tvořena pouze jedinou komorou. Dle čl. 72 Ústavy SR má Národní rada 150 poslanců. V obou republikách je státní rozpočet schvalován ve formě zákona.

Státní rozpočet vypracovává v případě obou republik dle § 8b odst. 4 rozpočtových pravidel a § 6 zákona o rozpočtových pravidlech SR ministerstvo financí, které pak tento návrh předkládá vládě. Zatímco Ministerstvo financí Slovenské republiky předkládá vládě návrh rozpočtu veřejné správy, jehož součástí je návrh zákona o státním rozpočtu, do 15. srpna běžného roku, v případě České republiky předkládá Ministerstvo financí návrh státního rozpočtu vládě později, a to do 31. srpna běžného roku. Vláda České republiky předkládá návrh zákona o státním rozpočtu dle § 101 odst. 1 jednacího řádu PS předsedovi Poslanecké sněmovny nejpozději tři měsíce před začátkem rozpočtového roku, což znamená do 30. září běžného roku. Vláda Slovenské republiky překládá Národnej rade návrh zákona o státním rozpočtu později, než je tomu v České republice, a to do 15. října běžného roku (Základný rámec pre tvorbu rozpočtu verejnej správy).

Zákon o státním rozpočtu se v České republice projednává ve všech třech čteních (PSP ČR, c1995-2023), na rozdíl od Slovenské republiky, kde se dle § 87 odst. 2 zákona o rokovacom poriadku NR SR projednává pouze ve druhém a třetím čtení. Na začátku prvního čtení v Poslanecké sněmovně vystoupí navrhovatel, kterým je obvykle předseda vlády, následně vystoupí zpravodaj rozpočtového výboru. V tomto čtení jsou projednávány základní údaje návrhu zákona, které jsou pak buď schváleny nebo jsou vládě doporučeny změny. Jsou-li tyto základní údaje v průběhu tohoto čtení schváleny, nelze je později měnit (PSP ČR, c1995-2023).

V obou republikách je před začátkem druhého čtení návrh zákona projednán ve výborech (PSP ČR, c1995-2023 a § 75 zákona o rokovacom poriadku NR SR). Usnesení těchto výborů jsou poté projednány, v případě České republiky, rozpočtovým výborem, a v případě Slovenské republiky, výborom NR SR pre financie a rozpočet. Všem poslancům České republiky musí být toto usnesení dle § 104 odst. 2 jednacího řádu PS doručeno nejméně 24 hodin před zahájením druhého čtení. V České republice jsou během druhého čtení předkládány pozměňovací nebo jiné návrhy a probíhá podrobná rozprava (PSP ČR, c1995-2023). Návrh zákona ve druhém čtení může NR SR dle § 81 odst. 2 zákona o rokovacom poriadku NR SR projednávat nejdříve 48 hodin od doručení návrhu poslancům. Aby bylo možné během druhého čtení zákona v Národnej rade Slovenskej republiky podávat pozměňující a doplňující návrhy, musí k tomu, na rozdíl od České republiky, dát dle § 82 zákona o rokovacom poriadku NR SR

souhlas alespoň 15 poslanců. O těchto návrzích se poté hlasuje. Během třetího čtení mohou být, v obou republikách, navrhovány pouze opravy legislativně-technických a jazykových chyb. Na konci třetího čtení pak probíhá hlasování (PSP ČR, c1995-2023 a § 85 a 86 zákona o rokovacom poriadku NR SR).

Po schválení zákona o státním rozpočtu ve třetím čtení putuje tento zákon k prezidentu republiky. Pokud prezident České republiky zákon nepodepíše a vrátí jej s připomínkami, probíhá v Poslanecké sněmovně opět hlasování a k přehlasování je potřebná nadpoloviční většina všech poslanců. Pokud je zákon přijat, nebo se k němu Prezident nevyjádří, je zákon vyhlášen ve Sbírce zákonů. Obdobně je to i v případě Slovenské republiky s výjimkou vrácení návrhu zákona od Prezidenta Slovenské republiky s připomínkami. V tomto případě se připomínky Prezidenta dle § 90 zákona o rokovacom poriadku NR SR projednávají ve druhém i třetím čtení. Následně se hlasuje zvlášť o připomínkách Prezidenta a zvlášť o zákonu jako celku. Po schválení je zákon vyhlášen ve Zbierke zákonov.

6.2 Schvalování státních rozpočtů a Státní závěrečné účty České a Slovenské republiky na rok 2022

V této kapitole budou popsány státní rozpočty České a Slovenské republiky na rok 2022 a průběh jejich schvalování, následně budou popsány i Státní závěrečné účty České a Slovenské republiky na rok 2022 a jejich schvalovací proces. Státní závěrečné účty České a Slovenské republiky se vládami začínají projednávat v dubnu a toto projednávání končí ve druhé polovině roku, který následuje po skončení rozpočtového roku, jehož státní rozpočet je v tomto státním závěrečném účtu hodnocen. Z důvodu, že státní závěrečné účty České a Slovenské republiky za rok 2023 se teprve projednávají, je v této kapitole rozebrán rok 2022.

6.2.1 Státní rozpočet České republiky na rok 2022

Ministryně financí Alena Schillerová předložila vládě návrh státního rozpočtu na rok 2022. Tento návrh státního rozpočtu byl vládou projednán a byl schválen usnesením vlády ze dne 27. září 2021 (Č. j. 984/21-01 Odboru vládní agendy ÚV ČR). Návrh zákona o státním rozpočtu byl podepsán ministryní financí Alenou Schillerovou a předsedou vlády Andrejem Babišem a dále putoval do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Poslancům byl tento vládní návrh zákona předložen dne 1. října 2021 jako sněmovní tisk č. 1347/0. V tomto návrhu byly stanoveny příjmy státního rozpočtu ve výši 1 551 075,9 milionů Kč, výdaje ve výši 1 927 675,9 milionů Kč a deficit ve výši 376 600 milionů Kč. Návrh zákona byl následně přikázán rozpočtovému výboru, u kterého také skončil (Sněmovní tisk 1347).

Ve dnech 8. a 9. října 2021 proběhly volby do Poslanecké sněmovny (Český statistický úřad). Na základě těchto voleb, byl prezidentem na post předsedy vlády jmenován Petr Fiala a ministrem financí byl jmenován Zbyněk Stanjura. Vláda Andreje Babiše před podáním demise projednala a usnesením ze dne 20. října 2021 schválila „návrh zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2022 včetně rozpočtové dokumentace (pro PSP ČR v 9. volebním období)“, a tímto usnesením bylo změněno předchozí usnesení vlády (Č. j. 1199/21 Odboru vládní agendy ÚV ČR). Tento návrh zákona o státním rozpočtu byl předložen poslancům dne 11. listopadu 2021 jako sněmovní tisk č. 32/0. Důvodem pro opětovné předložení tohoto návrhu bylo nové volební období Poslanecké sněmovny. Návrh tohoto zákona byl následně vzat zpět (Sněmovní tisk 32).

Z důvodu, že do konce roku 2021 nedošlo ke schválení státního rozpočtu na rok 2022, vláda musela hospodařit v rozpočtovém provizoriu. Rozpočtové provizorium nastává, podle § 9 rozpočtových pravidel, v situaci, kdy není Poslaneckou sněmovnou schválen zákon o státním rozpočtu na příslušný rozpočtový rok před začátkem tohoto roku. V této situaci vláda musí hospodařit podle ukazatelů rozpočtového provizoria, které stanoví ministerstvo. Tyto ukazatele se zpracovávají na jednotlivé měsíce. Maximální výše těchto ukazatelů je jedna dvanáctina celkových výdajů státního rozpočtu, které byly v předcházejícím roce stanoveny posledním schváleným zákonem o státním rozpočtu. Rozpočtové provizorium končí schválením zákona o státním rozpočtu na příslušný rok.

Rozpočtové provizorium bylo ukončeno schválením zákona č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2022. Ministr financí Zbyněk Stanjura předložil vládě návrh zákona o státním rozpočtu na rok 2022. Vláda tento návrh projednala a dne 9. února 2022 ho schválila usnesením (Č. j. 129/22 Odboru vládní agendy ÚV ČR). Následně byl tento návrh zákona dne 11. února 2022 předložen poslancům k projednání jako sněmovní tisk č. 144/0. V návrhu zákona, který byl později schválen, v § 1 odst. 1 zákona č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2022 byly stanoveny příjmy státního rozpočtu ve výši 1 613 241,1 milionu Kč, výdaje ve výši 1 893 241,1 milionu Kč a deficit státního rozpočtu ve výši 280 000 milionů Kč.

Po předložení vládního návrhu zákona o státním rozpočtu poslancům byl tento návrh přikázán rozpočtovému výboru. Rozpočtový výbor tento návrh zákona projednal a ve svém usnesení č. 46 ze dne 16. února 2022 doporučil Poslanecké sněmovně, aby zákon přijala. Toto stanovisko rozpočtového výboru bylo následně rozesláno poslancům jako sněmovní tisk

č. 144/1. Poslanecká sněmovna tento návrh zákona projednala v prvním čtení na schůzi PSP ČR, která proběhla dne 18. února 2022. Této schůzi se účastnil i prezident republiky Miloš Zeman. Na této schůzi byly hlasy vládní koalice schváleny základní údaje státního rozpočtu na rok 2022, kterými jsou příjmy, výdaje, schodek a způsob jeho vypořádání. Následně návrh zákona putoval k projednání na výborech a po projednání ve výborech vypracoval rozpočtový výbor společné usnesení (Sněmovní tisk 144, 2022). V tomto usnesení č. 61 ze dne 1. března 2022 rozpočtový výbor konstatoval, že „*všechny výbory Poslanecké sněmovny Parlamentu projednaly kapitoly a okruhy státního rozpočtu podle usnesení Poslanecké sněmovny č. 95 ze dne 18. února 2022 a přijaly k nim svá usnesení*“ a doporučily Poslanecké sněmovně přijmout některá doprovodná opatření. V tomto usnesení rozpočtový výbor zároveň doporučil poslancům vyslovit souhlas s tímto návrhem zákona (Usnesení rozpočtového výboru č. 61, c1995-2023). Toto usnesení výborů bylo dne 2. března 2022 jako sněmovní tisk č. 144/2 rozesláno poslancům.

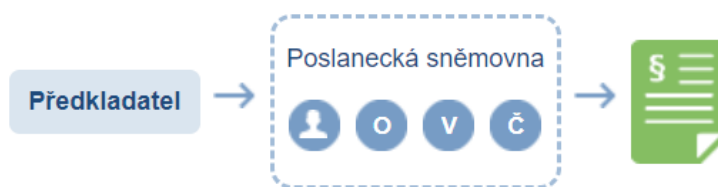
Druhé čtení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2022 proběhlo v Poslanecké sněmovně dne 4. března 2022. Následně byly vypracovány a poslancům dne 7. března 2022 rozeslány pozměňovací návrhy a návrhy doprovodných usnesení jako sněmovní tisky č. 144/3 a 144/4. Třetí čtení proběhlo v Poslanecké sněmovně dne 10. března 2022. Zákon o státním rozpočtu byl schválen (Sněmovní tisk 144, 2022). Na tomto čtení bylo přítomno 185 poslanců, 161 z nich bylo pro přijetí návrhu zákona a 24 poslanců se zdrželo hlasování (Hlasování o vládním návrhu zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2022). Návrh zákona o státním rozpočtu na rok 2022 byl dne 14. března 2022 doručen prezidentu republiky, kterým byl dne 15. března 2022 podepsán. Následně byl tento zákon dne 16. března 2022 odeslán k publikaci ve Sbírce zákonů (Sněmovní tisk 144, 2022). Zákon č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu na rok 2022 byl vyhlášen ve Sbírce zákonů dne 18. března 2022. Tento zákon nabyl účinnosti dne 19. března 2022.

Dne 27. července 2022 vláda projednala návrh zákona, kterým se mění zákon č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2022. Vláda v novele navrhovala zvýšení příjmů státního rozpočtu o 65 miliard Kč, zvýšení výdajů o 160 miliard Kč a zvýšení deficitu o 95 miliard Kč (Č. j. 902/22 Odboru vládní agendy ÚV ČR, 2022). Tato novela byla dne 17. srpna 2022 rozeslána poslancům. Poté novela prošla legislativním procesem a dne 18. října 2022 byla Poslaneckou sněmovnou ve třetím čtení schválena. Prezidentu republiky byla doručena dne 27. října 2022. Prezident Miloš Zeman tuto novelu zákona nepodepsal a dne 3. listopadu 2022 ji vrátil zpět Poslanecké sněmovně i se svým stanoviskem. Hlasování o vrácené novele proběhlo v Poslanecké sněmovně dne 15. listopadu a bylo schváleno původní

znění novely (Sněmovní tisk 284, 2022). Následně byla tato novela dne 18. listopadu 2022 vyhlášena ve Sbírce zákonů a účinnosti nabyla dne 19. listopadu 2022.

6.2.2 Státní závěrečný účet České republiky za rok 2022

Projednávání státního závěrečného účtu je specifický proces, kterého se účastní vláda, Poslanecká sněmovna a dále ke státnímu závěrečnému účtu dává své stanovisko i Nejvyšší kontrolní úřad. Projednávání státního závěrečného účtu má v PSP ČR stejný proces jako je proces projednávání zpráv. Tento proces lze vidět na obrázku 4. Vláda nebo jiná instituce může Poslanecké sněmovně předkládat různé zprávy a informace k projednání. Účelem těchto předkládaných informací je detailní popis dané problematiky a možnost kontroly Poslaneckou sněmovnou. Předseda PSP ČR doporučí zprávu k projednání a následně ji organizační výbor přikáže příslušnému výboru a určí zpravodaje tohoto výboru. Výbor zprávu projedná a následně je vydáno usnesení výboru. Zpráva se poté projedná v Poslanecké sněmovně a je o ní hlasováno (Poslanecká sněmovna, c1995-2023).

Obrázek 4: Proces projednávání zpráv v PSP ČR

Zdroj: Poslanecká sněmovna, c1995-2023

Ministerstvo financí po skončení roku vypracovává zprávy o stavu veřejných financí, ekonomického vývoje, výsledcích hospodaření státního rozpočtu a další související dokumenty. Tyto dokumenty včetně usnesení vlády, usnesení Poslanecké sněmovny a usnesení rozpočtového výboru následně Ministerstvo financí zveřejňuje na svém webu (Státní závěrečný účet České republiky za rok 2022, 2023). Vláda návrh Státního závěrečného účtu České republiky za rok 2022 projednala dne 26. dubna 2023 a vydala usnesení č. 277, ve kterém schválila tento návrh. Z tohoto návrhu vyplývá, že státní rozpočet skončil s příjmy ve výši 1 624 407,1 milionu Kč, s výdaji ve výši 1 984 808,9 milionů Kč a schodkem ve výši 360 401,9 milionů Kč (Usnesení vlády č. 277 ze dne 26. 04. 2023, 2023).

Následně byl návrh Státního závěrečného účtu České republiky za rok 2022 dne 4. května 2023 předložen poslancům jako sněmovní tisk č. 440/0 (Sněmovní tisk 440, 2023). Následně byl tento návrh projednán ve výborech a v usnesení rozpočtového výboru č. 246 ze dne 21. června 2023 výbory doporučili Poslanecké sněmovně „schválit nebo vzít na vědomí

výsledky hospodaření“. Toto usnesení rozpočtového výboru bylo poslancům doručeno jako sněmovní tisk č. 440/1 (Sněmovní tisk 440/1, 2023). Následně bylo dne 1. září 2023 poslancům doručeno Stanovisko NKÚ k návrhu státního závěrečného účtu České republiky za rok 2022, ve kterých NKÚ popisuje hospodaření veřejných rozpočtů a vyhodnocuje správnost vykázaných údajů (Sněmovní tisk 440/2, 2023). Kontrolní výbor projednal zprávu a ve svém usnesení, které bylo poslancům dne 13. září 2023 doručeno jako sněmovní tisk č. 440/3, uvedl, že bere na vědomí Stanovisko NKÚ (Sněmovní tisk 440/3, 2023). Rozpočtový výbor projednal návrh Státního závěrečného účtu a Stanovisko NKÚ a ve svém usnesení č. 262 ze dne 20. září 2023 doporučil Poslanecké sněmovně schválit nebo vzít na vědomí návrh Státního závěrečného účtu České republiky za rok 2022. Toto usnesení rozpočtového výboru bylo poslancům dne 21. září 2023 doručeno jako sněmovní tisk č. 440/4 (Sněmovní tisk 440/4, 2023).

Dne 15. listopadu 2023 proběhlo projednávání návrhu Státního závěrečného účtu České republiky za rok 2022 v Poslanecké sněmovně na 82. schůzi. Poslanecká sněmovna tento návrh vzala na vědomí (Sněmovní tisk 440, 2023).

6.2.3 Státní rozpočet Slovenské republiky na rok 2022

Ministr financí předložil dne 13. října 2021 vládě „*Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024*“ jehož součástí byl i návrh státního rozpočtu Slovenské republiky na rok 2022 (Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024, © 2024). Tento návrh byl zařazen k projednání na 35. schůzi vlády Slovenské republiky, která proběhla dne 14. října 2021. V tomto návrhu zákona o státním rozpočtu byly navrženy příjmy státního rozpočtu ve výši 19 974,2 milionu Eur, výdaje ve výši 25 447,8 milionů Eur a schodek státního rozpočtu ve výši 5 473,5 milionů Eur. Tento schválený návrh byl dne 15. října 2021 doručený NR SR (Detaily návrhu zákona, © 2004–2024).

Předseda NR SR stanovil výborům lhůtu na projednání návrhu zákona o Státním rozpočtu Slovenské republiky na rok 2022 do 19. listopadu 2021. Předseda NR SR určil Výbor NR SR pre financie a rozpočet jako příslušný výbor pro tento návrh zákona a určil mu lhůtu na projednání do 23. listopadu 2021. Jednotlivé výbory návrh zákona o státním rozpočtu Slovenské republiky na rok 2022 projednaly a vydaly jednotlivá usnesení (Detaily návrhu zákona, © 2004–2024). Výbor NR SR pre financie a rozpočet následně vypracoval společnou zprávu výborů NR SR ve které doporučili NR SR schválit návrh zákona o státním rozpočtu na rok 2022 (Spoločná správa, © 2004 - 2024).

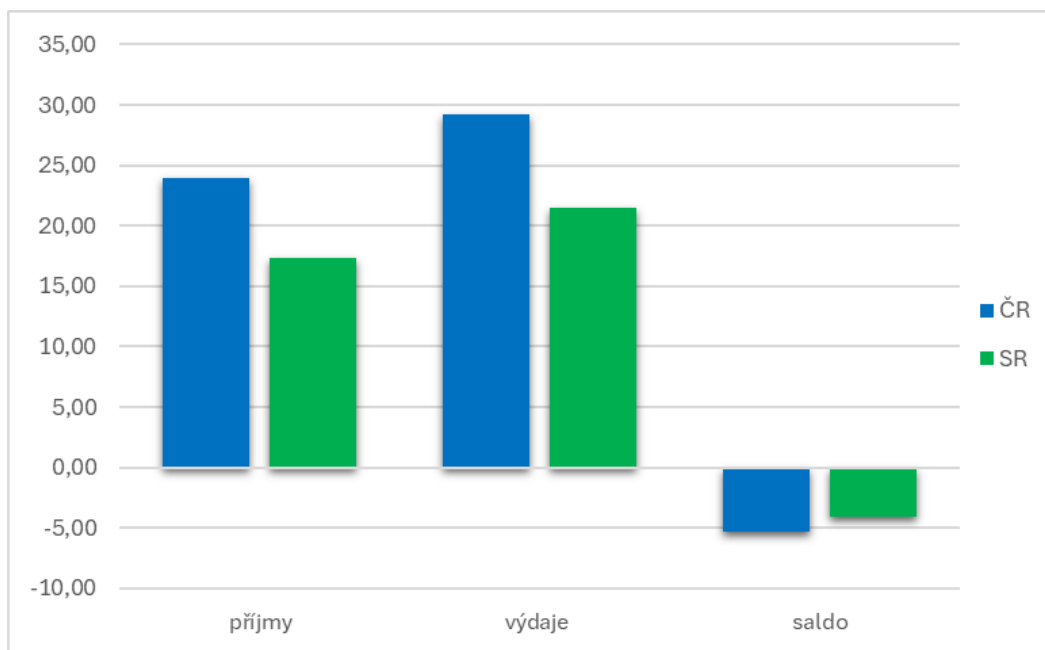
Společná zpráva výborů a jednotlivá usnesení výborů byla doručena poslancům. Návrh zákona o státním rozpočtu Slovenské republiky postoupil do druhého čtení a byl zařazen na program 51. schůze NR SR, která se konala dne 14. prosince 2021. Na této schůzi byl návrh zákona projednán a postoupil do třetího čtení. Třetí čtení návrhu zákona o státním rozpočtu Slovenské republiky na rok 2022 proběhlo taktéž na 51. schůzi NR SR dne 14. prosince 2021 (Detaily návrhu zákona, © 2004–2024). Na hlasování o tomto návrhu zákona bylo přítomno 147 poslanců. Pro přijetí návrhu zákona bylo 94 poslanců, proti bylo 52 poslanců a 1 poslanec se zdržel hlasování (Národná rada Slovenskej republiky – hlasovanie poslancov: Schôdza č. 51, © 2004–2024). Návrh zákona o státním rozpočtu Slovenské republiky na rok 2022 byl na této schůzi schválen (Detaily návrhu zákona, © 2004–2024). Tento návrh zákona byl následně poslán prezidentce Slovenské republiky Zuzaně Čaputové, která ho dne 22. prosince 2021 podepsala. Zákon č. 534/2021 Z. z., o štátnom rozpočte na rok 2022 vyšel ve Zbierke zákonov (Podpísané a vrátené zákony, © 2024).

6.2.4 Státní závěrečný účet Slovenské republiky za rok 2022

Vláda Slovenské republiky předložila Národnej rade Slovenskej republiky dne 18. května 2023 návrh státního závěrečného účtu Slovenské republiky za rok 2022. Tento návrh byl zařazen k projednání na 94. schůzi NR SR, která se konala dne 28. června 2023 (Návrh štátneho závěrečného účtu Slovenskej republiky za rok 2022, © 2004–2024). Na hlasování o tomto návrhu státního závěrečného účtu bylo přítomno 146 poslanců, pro přijetí hlasovalo 71 poslanců, proti přijetí hlasovalo 12 poslanců, 1 poslanec nehlasoval a 62 poslanců se zdrželo hlasování. Návrh státního závěrečného účtu tak nebyl schválen (Národná rada Slovenskej republiky – hlasovanie poslancov: Schôdza č. 94, © 2004–2024).

6.2.5 Porovnání výsledku státních rozpočtů za rok 2022

Na obrázku 5 můžeme vidět, jakou výši skutečných příjmů, výdajů a salda státního rozpočtu, přepočítané na procenta HDP, měli v roce 2022 Česká a Slovenská republika. Příjmy státního rozpočtu České republiky byly ve výši 23,94 % HDP, což je o 6,58 procentních bodů více, než jaké příjmy státního rozpočtu měla Slovenská republika. Česká republika zároveň vynakládala o 7,76 procentních bodů více peněžních prostředků než Slovenská republika, která v roce 2022 vynaložila ze státního rozpočtu 21,48 % HDP. Ačkoliv státní rozpočet České republiky v roce 2022 vykazoval vyšší příjmy i výdaje, než byly v případě státního rozpočtu Slovenské republiky, menší rozdíl mezi skutečnými příjmy a výdaji byly ve státním rozpočtu Slovenské republiky. Státní rozpočet České republiky vykazoval deficit ve výši 5,31 % HDP, zatímco deficit státního rozpočtu Slovenské republiky byl ve výši 4,13 % HDP.

Obrázek 5: Skutečné výsledky státních rozpočtů za rok 2022

Zdroj: vlastní zpracování dle Revidované a predbežné ročné údaje HDP v bežných cenách; ČASOVÉ ŘADY, 2013; Hlavní makroekonomické ukazatele, 2024; Bilancia príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu za rok 2022, © 2004–2024

6.3 Struktura státních rozpočtů České a Slovenské republiky

V této kapitole bude popsána struktura příjmů a výdajů státních rozpočtů České Slovenské republiky za rok 2022. Rok 2022 je vybrán z důvodu, že v době zpracovávání této části bakalářské práce nebyla dostupná data o struktuře příjmů a výdajů státního rozpočtu Slovenské republiky za rok 2023.

6.3.1 Struktura příjmů a výdajů státního rozpočtu České republiky za rok 2022

Státní rozpočet České republiky skončil v roce 2022 s příjmy ve výši 1 624 407,1 milionů Kč, s výdaji ve výši 1 984 808,9 milionů Kč a s deficitem ve výši 360 401,9 milionů Kč (Vývoj státního rozpočtu a salda ČR, 2013).

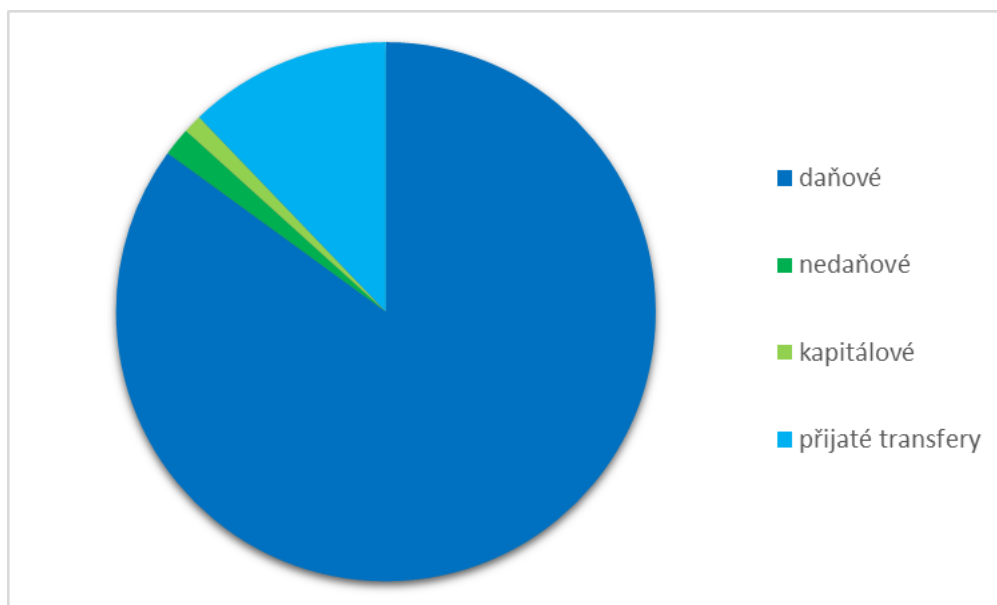
Příjmy státního rozpočtu se dělí na daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté transfery. Toto rozdělení příjmů můžeme vidět na obrázku 6. Největší skupinou příjmů státního rozpočtu tvoří příjmy daňové, které v roce 2022 činily 87,9 % všech příjmů státního rozpočtu. Největší skupinou daňových příjmů v roce 2022 tvořily příjmy z povinného pojistného, které byly ve výši 44,7 %. Druhou největší skupinou daňových příjmů jsou daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění ze zboží a služeb v tuzemsku, které v roce 2022 tvořily 34,9 % daňových příjmů. Do této skupiny příjmů můžeme zařadit například příjmy z daně z přidané hodnoty, která v této skupině tvoří největší část, dále sem lze zařadit příjmy ze

spotřebních a energetických daní. Třetí největší skupinou daňových příjmů tvoří daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů, která byla v roce 2022 ve výši 19,9 % daňových příjmů. Do této skupiny lze zařadit například daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob (Druhový rozklikávací rozpočet pro příjmy, 2013).

Další skupinou příjmů státního rozpočtu jsou nedaňové příjmy, které v roce 2022 tvořily 2 % všech příjmů. Do této skupiny patří například příjem z vlastní činnosti, příjem z odvodů příspěvkových organizací, příjem z převodů z fondů státních podniků do státního rozpočtu, příjmy z pronájmu nebo pachtu majetku, dále například příjem z úroků, z podílů na zisku a dividend, kursové rozdíly v příjmech, příjem z úroků ze státních dluhopisů (Druhový rozklikávací rozpočet pro příjmy, 2013).

Nejmenší skupinou příjmů státního rozpočtu jsou kapitálové příjmy, které v roce 2022 tvořily 1,2 % všech příjmů. Do této skupiny můžeme zařadit příjem z prodeje dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, příjmy z prodeje dlouhodobého finančního majetku, kterými jsou například příjmy z prodeje majetkových podílů a dále do kapitálových příjmů řadíme také přijaté dary na pořízení dlouhodobého majetku (Druhový rozklikávací rozpočet pro příjmy, 2013).

Poslední skupinou příjmů státního rozpočtu byly v roce 2022 přijaté transfery, které tvořily 8,9 % příjmů. Přijaté transfery lze rozdělit na investiční a neinvestiční. Investiční přijaté transfery tvořily 39 % a lze je rozdělit na investiční transfery od rozpočtů ústřední úrovně, od rozpočtů územní úrovně a transfery ze zahraničí. Neinvestiční transfery tvořily 61 % a lze mezi ně zařadit neinvestiční transfery od rozpočtů ústřední úrovně, od rozpočtů územní úrovně, transfery ze zahraničí a neinvestiční převody z vlastních fondů (Druhový rozklikávací rozpočet pro příjmy, 2013).

Obrázek 6: Struktura příjmů státního rozpočtu ČR za rok 2022

Zdroj: Druhový rozklikávací rozpočet pro příjmy, 2013

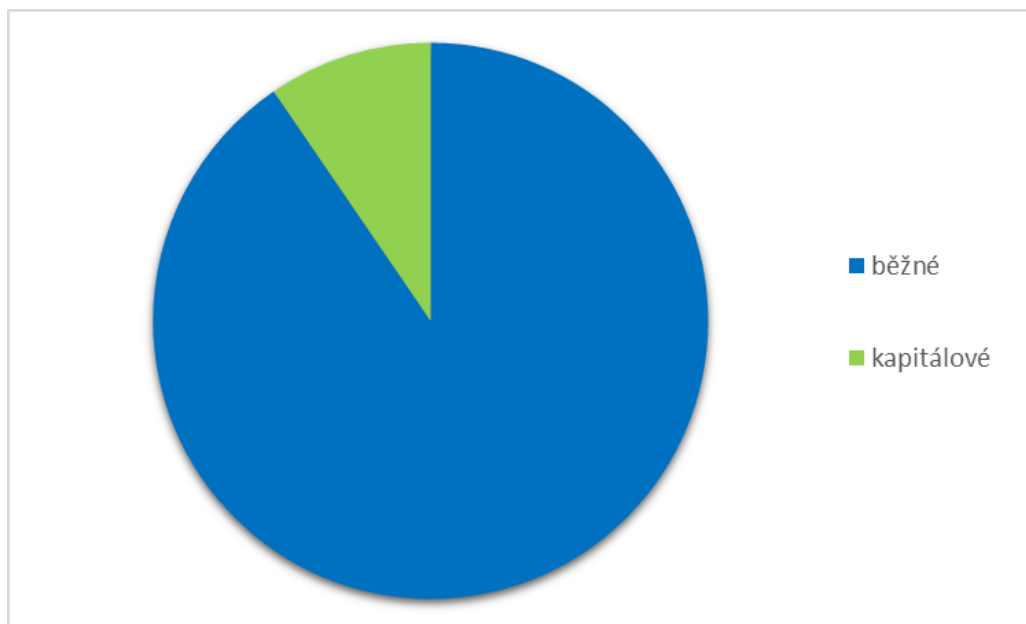
Výdaje státního rozpočtu se dělí na běžné a kapitálové, což můžeme vidět na obrázku 7. Běžné výdaje v roce 2022 tvořily 90,6 % všech výdajů. Největší skupinou běžných výdajů jsou neinvestiční transfery a některé náhrady fyzickým osobám, které tvoří 43,7 % těchto výdajů. Lze mezi ně zařadit sociální dávky, které tvoří největší část těchto výdajů, dále například náhrady mezd a příspěvky v době nemoci nebo karantény, náhrady mezd podle zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele (Druhový rozklikávací rozpočet pro výdaje, 2013).

Druhou největší skupinou běžných výdajů jsou neinvestiční transfery veřejnoprávním osobám, které v roce 2022 tvořily 29,2 % výdajů. Největší skupinou těchto výdajů jsou neinvestiční transfery rozpočtům ústřední úrovně, kam můžeme zařadit například neinvestiční transfery státním fondům, neinvestiční transfery fondům sociálního a veřejného zdravotního pojištění a další. Druhou největší skupinou těchto výdajů jsou neinvestiční transfery rozpočtům územní úrovně, kam můžeme zařadit neinvestiční transfery obcím, krajům, ostatní neinvestiční transfery rozpočtům územní úrovně a další. Třetí největší skupinu těchto výdajů tvoří neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím, kam patří například transfery vysokým školám, neinvestiční příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím a neinvestiční transfery veřejným výzkumným institucím (Druhový rozklikávací rozpočet pro výdaje, 2013).

Třetí největší skupinou běžných výdajů jsou výdaje na platy a obdobné a související výdaje, které tvoří 8,6 %. Největší část těchto výdajů tvoří výdaje na platy, které můžeme rozdělit na

platy zaměstnancům v pracovním poměru s výjimkou zaměstnanců na služebních místech, platy zaměstnanců bezpečnostních sborů a ozbrojených sil ve služebním poměru, platy zaměstnanců na služebních místech podle zákona o státní službě a platy zaměstnanců v pracovním poměru odvozované od platů ústavních činitelů. Druhou velkou částí této skupiny běžných výdajů tvoří povinné a zákonné pojistné placené zaměstnavatelem. Další významnou skupinou výdajů jsou výdaje na ostatní platby za provedenou práci, kam patří například platy představitelů státní moci a některých orgánů, kázeňské odměny poskytnuté formou peněžitých darů příslušníkům bezpečnostních sborů a vojákům z povolání a další (Druhový rozklikávací rozpočet pro výdaje, 2013).

Kapitálové výdaje v roce 2022 tvořily 9,4 % výdajů státního rozpočtu. Největší skupinou kapitálových výdajů jsou investiční transfery, které tvoří 79,2 %. Investiční transfery můžeme rozdělit podle příjemců těchto transferů. Jedná se například o investiční transfery rozpočtům ústřední úrovně, příspěvkovým a podobným organizacím, rozpočtům územní úrovně, podnikatelům a další. Druhou skupinou kapitálových výdajů jsou investiční nákupy a související výdaje, které tvoří 19,8 % kapitálových výdajů. Do této skupiny patří například pořízení dlouhodobého nehmotného majetku, pořízení dlouhodobého hmotného majetku a další výdaje (Druhový rozklikávací rozpočet pro výdaje, 2013).

Obrázek 7: Struktura výdajů státního rozpočtu ČR za rok 2022

Zdroj: Druhový rozklikávací rozpočet pro výdaje, 2013

6.3.2 Struktura příjmů a výdajů státního rozpočtu Slovenské republiky za rok 2022

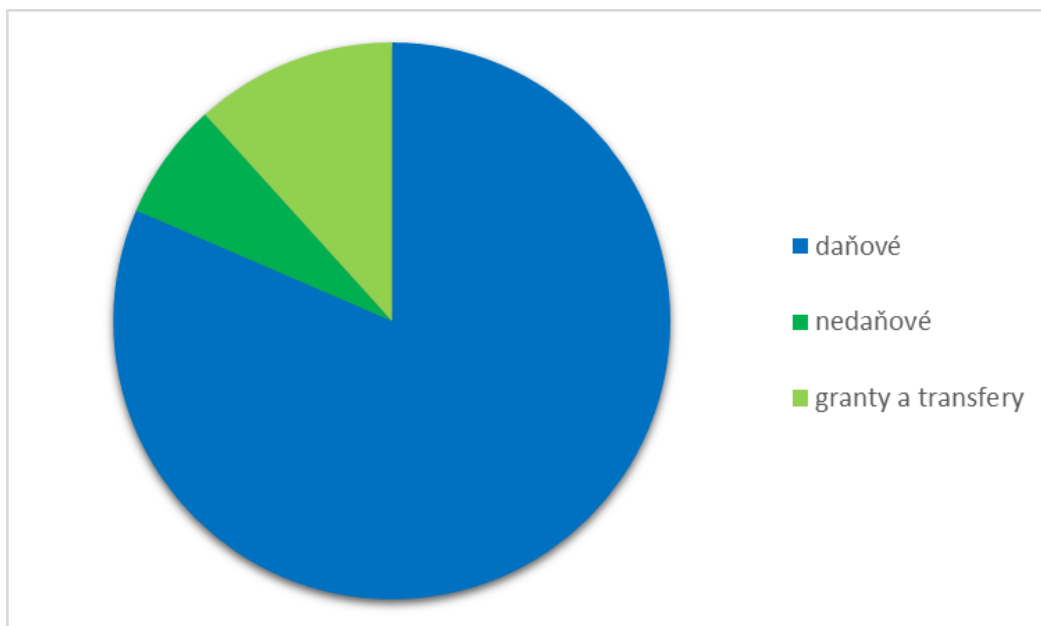
Státní rozpočet Slovenské republiky skončil v roce 2022 s příjmy ve výši 19 029,7 milionů Eur, výdaji ve výši 23 554,3 milionů Eur a s deficitem ve výši 4 524,9 milionů Eur (Priebežne plnenie štátneho rozpočtu).

Příjmy státního rozpočtu Slovenské republiky za rok 2022 lze rozdělit na daňové příjmy, nedaňové příjmy a granty a transfery. Toto rozdělení můžeme vidět na obrázku 8. Největší skupinou příjmů jsou daňové příjmy, které v roce 2022 tvořily 81,6 % všech příjmů. Daňové příjmy můžeme rozdělit do pěti skupin. První a zároveň největší skupinou jsou daně za zboží a služby, které v roce 2022 tvořily 73 % daňových příjmů. Mezi tyto daně můžeme zařadit například daň z přidané hodnoty nebo spotřební daně. Druhou největší skupinou daňových příjmů jsou daně z příjmů a kapitálového majetku, které v roce 2022 tvořily 26,5 % daňových příjmů. Do této skupiny můžeme zařadit například daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů právnických osob a daň vybíranou srážkou. Další skupiny daňových příjmů jsou daně z mezinárodního obchodu a transakcí a sankce uložené v daňovém řízení, které činily 0,3 % daňových příjmů a sankce související s úhradou za služby veřejně poskytované rozhlasem a televizí, které v roce 2022 tvořily také 0,3 % daňových příjmů. Nejmenší skupinou daňových příjmů byly v roce 2022 daně z majetku, které byly v porovnání s výši ostatních daňových příjmů zanedbatelné (Bilancia príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu za rok 2022, © 2004–2024).

Nedaňové příjmy byly v roce 2022 nejmenší skupinou příjmů a tvořily 6,8 %. Tyto příjmy můžeme rozdělit do pěti skupin. Největší skupinou jsou jiné nedaňové příjmy, které tvořily 54,1 % všech nedaňových příjmů. Patří sem například vrácené neoprávněně použité anebo zadržené finanční prostředky, ostatní příjmy z náhrad pojistného plnění a příjmy z odvodů z hazardních her a jiných podobných her. Druhou skupinou jsou administrativní poplatky a jiné poplatky a platby, které v roce 2022 tvořily 31,2 % nedaňových příjmů. Lze sem zařadit například pokuty, penále a jiné sankce, administrativní poplatky, soudní poplatky, tržby z prodeje kolkových známek, licence a další. Třetí skupinou nedaňových příjmů jsou příjmy z podnikání a vlastnictví majetku, které byly v roce 2022 ve výši 13,07 % těchto příjmů. Mezi tyto příjmy patří například dividendy, jiné příjmy z podnikání a příjmy z vlastnictví. Další skupinou nedaňových příjmů jsou kapitálové příjmy, které v roce 2022 tvořily 0,9 % příjmů. Nejmenší skupinou nedaňových příjmů jsou příjmy z tuzemských a zahraničních úvěrů, půjček, návratných finančních výpomocí, vkladů a ážio, které v roce 2022 byly ve výši 0,8 %

nedaňových příjmů (Nedaňové příjmy štátného rozpočtu, granty a transfery za rok 2022, © 2004–2024).

Granty a transfery v roce 2022 tvořily 11,7 % příjmů státního rozpočtu. Do této skupiny příjmů můžeme zařadit například prostředky z rozpočtu Evropské unie a transfery ze zdravotních pojišťoven, transfery ze Slovenského pozemkového fondu a další (Bilancia příjmů a výdavků štátného rozpočtu za rok 2022, © 2004–2024).

Obrázek 8: Struktura příjmů státního rozpočtu SR za rok 2022

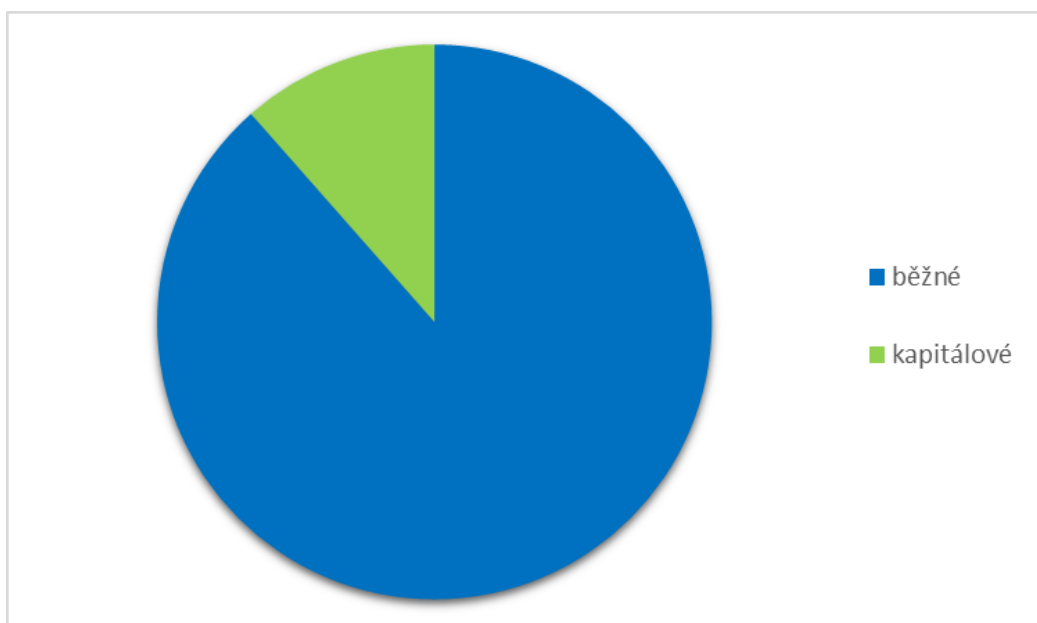
Zdroj: Vlastní zpracování dle Bilancia príjmův a výdavkův štátného rozpočtu za rok 2022, © 2004–2024

Výdaje státního rozpočtu Slovenské republiky jsou tvořeny běžnými a kapitálovými výdaji, což můžeme vidět na obrázku 9. Běžné výdaje v roce 2022 tvořily 88,5 % výdajů. Největší část běžných výdajů tvořily běžné transfery, které byly ve výši 71,1 % běžných výdajů. Patří sem například výdaje na důchodové dávky, na přídavek na dítě, na rodičovský příspěvek, na placení pojistného za skupiny osob stanovených zákonem, obcím na úhradu nákladů přeneseného výkonu státní správy, veřejným vysokým školám, vyšším územním celkům na úhradu nákladů přenesené působnosti, odvody do rozpočtu Evropské unie a další výdaje (Bilancia příjmů a výdavkův štátného rozpočtu za rok 2022, © 2004–2024).

Další skupinou jsou výdaje na zboží a služby, které tvořily 11,2 % běžných výdajů. Můžeme sem zařadit například výdaje za energie, vodu, poštovní služby, dopravní infrastrukturu, nájemné a další. Druhou největší skupinou byly v roce 2022 výdaje na mzdy, platy, služební příjmy a ostatní osobní vyrovnání, které tvořily 13 % běžných výdajů. Nejmenší skupinou

běžných výdajů byly v roce 2022 výdaje na pojistné a příspěvky do pojišťoven, které tvořily 4,7 % těchto výdajů (Bilancia příjmů a výdavků štátného rozpočtu za rok 2022, © 2004–2024).

Kapitálové výdaje byly v roce 2022 ve výši 11,5 % výdajů štátního rozpočtu. Tyto výdaje můžeme dále rozdělit na kapitálové transfery a obstarávání kapitálových aktiv. Kapitálové transfery tvořily 56,3 % kapitálových výdajů. Do těchto výdajů můžeme zařadit například transfery veřejným vysokým školám, železnicím Slovenské republiky, Státnímu účelovému fondu a další. Skupina výdajů na obstarávání kapitálových aktiv v roce 2022 tvořila 43,7 % kapitálových výdajů. Mezi tyto výdaje patří například nákup dopravních prostředků, realizace staveb a jejich technické zhodnocení, nákup majetku, výdaje na doplnění a tvorbu hmotných rezerv a další (Bilancia příjmů a výdavků štátného rozpočtu za rok 2022, © 2004–2024).

Obrázek 9: Struktura výdajů štátního rozpočtu SR za rok 2022

Zdroj: Vlastní zpracování dle Bilancia příjmů a výdavků štátného rozpočtu za rok 2022, © 2004–2024

6.4 Státní rozpočty v průběhu let

V této kapitole bude popsán vývoj příjmů, výdajů a salda štátních rozpočtů České a Slovenské republiky v letech 1999 až 2023. Všechny údaje jsou přepočítané na procenta HDP.

V letech 1999–2008 měly příjmy a výdaje štátních rozpočtů České republiky mírně vzestupnou tendenci a nedocházelo zde k zásadním výkyvům v jejich výši. Příjmy štátního rozpočtu se pohybovaly v rozmezí 24 – 26,6 % HDP a výdaje štátního rozpočtu se pohybovaly

v rozmezí 24,5 – 29 % HDP. V případě salda státního rozpočtu docházelo ve stejném období k mírným výkyvům. Největší deficit státního rozpočtu z tohoto období byl v roce 2003, kdy tento deficit dosáhl -3,86 % HDP. Od roku 2003 následně docházelo ke snížení deficitu. Oproti tomu, příjmy a výdaje státních rozpočtů Slovenské republiky měly v tomto období klesající tendenci. K velkému poklesu výdajů došlo v roce 2005 a následně i mezi lety 2006–2008. Příjmy státního rozpočtu Slovenské republiky klesly mezi lety 1999–2008 o celkem 10 procentních bodů a výdaje státních rozpočtů klesly ve stejném období o téměř 11 procentních bodů. Ve vybraném období se deficit státních rozpočtů Slovenské republiky zvyšoval a v roce 2004 dosáhl výše -5,3 % HDP, což byl za toto období nejhorší výsledek. Od tohoto roku pak deficit klesal a v roce 2008 dosáhl výše -1,03 % HDP, což je nejnižší deficit za celé období, které je zachycené na obrázku 10.

V roce 2009 došlo v České republice ke zvýšení výdajů a k poklesu příjmů státního rozpočtu. Zároveň také došlo k velkému nárůstu deficitu státního rozpočtu, který se oproti předchozímu roku zvýšil o 4,38 procentních bodů a dosáhl výše -4,87 % HDP. Jednalo se o největší deficit státního rozpočtu České republiky až do roku 2020, kdy byl překonán. V případě Slovenské republiky byl v roce 2009 vývoj obdobný. K nárůstu výdajů došlo v obou státech z důvodu ekonomické krize, která vznikla v roce 2008.

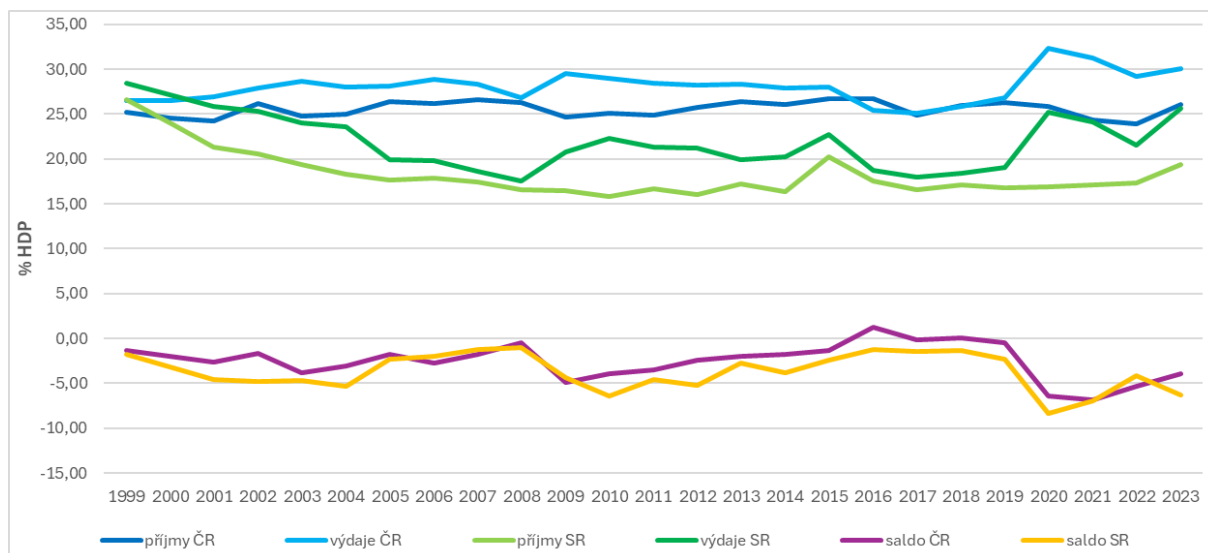
V letech 2010–2016 došlo v České republice k mírnému snižování výdajů a postupnému zvyšování příjmů státních rozpočtů. V případě deficitu státního rozpočtu v tomto období docházelo také k poklesu. Saldo státního rozpočtu v roce 2016 skončilo přebytkem, který byl ve výši 1,29 % HDP a jednalo se tak o největší přebytek státního rozpočtu od roku 1999. V případě výdajů státního rozpočtu Slovenské republiky v roce 2010 došlo k dalšímu nárůstu oproti předcházejícímu roku a zároveň došlo i k mírnému poklesu příjmů. V tomto roce dosáhl deficit státního rozpočtu Slovenské republiky výše -6,45 % HDP, což byl nejhorší výsledek, který byl překonán v roce 2020. Do roku 2014 pak došlo k postupnému poklesu výdajů a mírnému růstu příjmů státního rozpočtu. Také docházelo k postupnému snižování deficitů státních rozpočtů. V případě deficitů státních rozpočtů Slovenské republiky tento vývoj pokračoval až do roku 2019.

V roce 2016 došlo v obou státech k výraznějšímu poklesu výdajů státního rozpočtu, v případě Slovenské republiky došlo i k poklesu příjmů. V České republice následně v roce 2017 došlo ke snížení příjmů státního rozpočtu a ten v důsledku tohoto poklesu příjmů skončil

deficitem ve výši -0,12 % HDP. Od této doby nedocházelo k výraznějším výkyvům v příjmech, výdajích a saldu státních rozpočtů obou zemí.

Velký zlom však nastal v roce 2020, kdy došlo k celosvětové pandemii nemoci COVID-19, která zapříčinila velké uzavření ekonomik po celém světě. V návaznosti na tuto situaci vlády vydávaly nejrůznější opatření a ze státních rozpočtů uvolňovaly více finančních prostředků na pomoc občanům a firmám. V České republice tak došlo k nárůstu výdajů státního rozpočtu o 5,5 procentního bodu a jednalo se tak o největší výdaje státního rozpočtu České republiky od roku 1999 a dosáhly výše 32,28 % HDP. V případě příjmů státního rozpočtu České republiky nedošlo ke zvlášť velké změně. Deficit státního rozpočtu v roce 2020 klesl o 6 procentních bodů oproti předcházejícímu roku a jednalo se tak o největší nárůst deficitu státního rozpočtu během jednoho roku za celé sledované období. V případě Slovenské republiky neměla pandemie na příjmy státního rozpočtu téměř žádný vliv. Toto ovšem nelze říci o výdajích státního rozpočtu, které se zvýšily o 6 procentních bodů oproti předcházejícímu roku, což je větší nárůst, než tomu bylo v případě České republiky. Deficit státního rozpočtu Slovenské republiky dosáhl v roce 2020 výše -8,3 % HDP a jedná se tak o nejvyšší deficit.

V roce 2021 došlo k mírnému zlepšení a v obou státech došlo k poklesu výdajů a snížení deficitu rozpočtů v porovnání s předcházejícím rokem. V České republice došlo i k mírnému poklesu příjmů státního rozpočtu, a to v důsledku protipandemických opatření, která přetrvala z roku 2020. V roce 2023 došlo opět k výraznému růstu výdajů státních rozpočtů a zároveň i k nárůstu příjmů. Na růst výdajů měla vliv energetická krize, která nastala v důsledku války na Ukrajině, kterou napadlo Rusko koncem února 2022. Zatímco v České republice i přesto docházelo ke snižování deficitu státního rozpočtu, v případě Slovenské republiky došlo k dalšímu zvýšení deficitu, a to o 2 procentní body oproti předcházejícímu roku.

Obrázek 10: Vývoj skutečných státních rozpočtů ČR a SR v letech 1999–2023

Zdroj: vlastní zpracování dle: Revidované a predbežné ročné údaje HDP v bežných cenách, 2020; Mesačné plnenie štátneho rozpočtu; ČASOVÉ ŘADY, 2013; Hlavní makroekonomické ukazatele, 2024; Štátny záverečný účet SR, © 2024

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce byla analýza právní úpravy státního rozpočtu České republiky, analýza legislativního procesu schvalování státního rozpočtu České republiky a jeho porovnání se Slovenskou republikou.

Stěžejní a nejvíce prakticky zaměřenou částí práce je kapitola šestá, která komparuje Českou a Slovenskou republiku co do legislativních procesů schvalování státních rozpočtů se zaměřením na rok 2022. Schvalování zákonů o státních rozpočtech probíhá v obou státech v zásadě podobně, rozdílné jsou ovšem lhůty k předkládání návrhu zákona, kdy Ministerstvo financí České republiky předkládá návrh zákona vládě o dva týdny později, než je tomu v případě Ministerstva financí Slovenské republiky. Následně pak ale vláda České republiky předkládá návrh zákona o státním rozpočtu Poslanecké sněmovně o dva týdny dříve, než je tomu v případě předkládání návrhu zákona Národnej rade Slovenskej republiky. Dalším zjištěným rozdílem je to, že v České republice při schvalování zákona o státním rozpočtu probíhají tři čtení, kdežto v případě Slovenské republiky probíhají čtení pouze dvě. Rozdílné je i podávání pozměňovacích návrhů v průběhu druhého čtení, kdy v případě Slovenské republiky je toto možné pouze za podmínky, že k tomu dá souhlas minimálně 15 poslanců, což v České republice vůbec omezeno není.

Část této kapitoly je věnována rozboru státních rozpočtů obou států na rok 2022 a část rovněž procesu schvalování státních závěrečných účtů za rok 2022. Ten se státním rozpočtem souvisí a navazuje na něj. Příjmy a výdaje státního rozpočtu České republiky byly v roce 2022 podstatně vyšší, než tomu bylo na Slovensku. Zatímco příjmy Slovenské republiky se pohybovaly kolem 17 % HDP, v České republice se pohybovaly kolem 24 % HDP. Podobné to bylo i u výdajů, které se na Slovensku pohybovaly kolem 21 % HDP, kdežto v České republice se výdaje pohybovaly kolem 29 % HDP. Zároveň ale Slovenský státní rozpočet dosáhl menšího deficitu, který se pohyboval kolem -4 % HDP, zatímco deficit státního rozpočtu České republiky dosáhl výše přes -5 % HDP.

Svůj prostor zde našel i popis struktury příjmů a výdajů státních rozpočtů České a Slovenské republiky. Přestože struktura výdajů byla v obou státech velmi podobná, struktura příjmů byla celkem rozdílná. Nejmenším rozdílem ve struktuře příjmů těchto států tvořily daňové příjmy, které se v obou státech pohybovaly mezi 80–90 % všech příjmů. V České republice byly nedaňové příjmy velmi malou skupinou. Ačkoliv v rozpočtu Slovenské republiky sice tvořily nejmenší skupinu, přes to se jednalo o skupinu, která představovala o 4,6 procentních bodů více

příjmů, než je tomu v České republice. Transferové příjmy rozpočtu Slovenské republiky byly o necelé dva procentní body vyšší než v České republice. Zatímco státní rozpočet Slovenské republiky člení příjmy pouze do tří uvedených skupin, státní rozpočet České republiky v sobě zahrnuje ještě malou skupinu kapitálových příjmů.

Poslední část komparace byla věnována vývoji příjmů, výdajů a salda státních rozpočtů obou zemí od roku 1999 do současnosti. Údaje byly přepočítány na procenta HDP z důvodu lepší porovnatelnosti. Na tomto místě bylo zjištěno, že Česká republika má relativně stabilní nebo mírně rostoucí příjmy a výdaje státních rozpočtů, kdežto v případě Slovenské republiky dochází spíše k jejich poklesu. Státní rozpočty obou zemí byly většinu času deficitní, i přes to však státní rozpočet České republiky dvakrát dosáhl přebytku.

POUŽITÁ LITERATURA

Bilancia príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu za rok 2022: Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2022, © 2004 - 2024. In: Národná rada Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=530189>

ČASOVÉ ŘADY: Vývoj státního rozpočtu a salda, 2013. In: Monitor – informační portál Ministerstva financí [online]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/statni-sprava/casove-rady>

ČERNOHORSKÝ, Jan, 2020. Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada Publishing. Finance (Grada). ISBN 978-80-271-2215-8.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Volby 2021. In: Český statistický úřad [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/volby-2021>

Č. j. 129/22 Odboru vládní agentury ÚV ČR: Návrh zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2022 včetně rozpočtové dokumentace. ODok Portál [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCBGCX5DS/>

Č. j. 902/22 Odboru vládní agentury ÚV ČR: Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2022, 2022. ODok Portál [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCGPGM3LQ/>

Č. j. 984/21-01 Odboru vládní agentury ÚV ČR: Návrh zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2022 včetně rozpočtové dokumentace. ODok Portál [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNC7DD6Y0H/>

Č. j. 1199/21 Odboru vládní agentury ÚV ČR: Návrh zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2022 včetně rozpočtové dokumentace (pro PSP ČR v 9. volebním období). ODok Portál [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNC7YB4719/>

Detaily návrhu zákona: Vládní návrh zákona o štátnom rozpočte na rok 2022 (Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024), © 2004–2024. In: Národná rada Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=8&CPT=632>

Druhový rozklikávací rozpočet pro příjmy, 2013. In: Monitor – informační portál Ministerstva financí [online]. [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/statni-sprava/rozpocet/prijmy-druhovy?obdobi=2212&rad=t>

Druhový rozklikávací rozpočet pro výdaje, 2013. In: Monitor – informační portál Ministerstva financí [online]. [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/statni-sprava/rozpocet/vydaje-druhovy?obdobi=2212&rad=t>

HEJDUKOVÁ, Pavlína, 2015. Veřejné finance: teorie a praxe. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-298-4.

Hlasování o vládním návrhu zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2022: 14. schůze, 97. hlasování, 10. března 2022, 13:45. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=77889&l=cz>

Hlavní makroekonomické ukazatele, 2024. In: Český statistický úřad [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr

HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA a kolektiv, 2020. Finanční a daňové právo. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-155-7.

LAJTKEPOVÁ, Eva, 2021. Veřejné finance v praxi České republiky. Brno: CERM, akademické nakladatelství. ISBN 978-80-7623-064-4.

MAAYTOVÁ, Alena, František OCHRANA a Jan PAVEL, 2015. Veřejné finance v teorii a praxi. Praha: Grada Publishing. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5561-8.

Mesačné plnenie štátneho rozpočtu. In: Rozpočet.sk [online]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné z: <https://www.rozpocet.sk/web/#/rozpocet/priebezne-plnenie>

MIKUŠOVÁ MERIČKOVÁ, Beáta a Jan STEJSKAL, 2014. Teorie a praxe veřejné ekonomiky. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-526-9.

MINISTERSTVO FINANCÍ – SEKCE VEŘEJNÉ ROZPOČTY, 2023. Státní rozpočet 2023 v kostce: kapesní příručka Ministerstva financí ČR [online]. Ministerstvo financí, Letenská 15, Praha 1 [cit. 2023-11-26]. ISBN 978-80-7586-059-0. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2023-50699>

Ministerstvo financií Slovenskej republiky: Základný rámec pre tvorbu rozpočtu verejnej správy. In: Ministerstvo financií Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-01-17]. Dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/verejne-financie/regulacny-komplex-pravnych-noriem-metodickych-postupov-z-oblasti-rozpocetoveho-procesu/tvorba-viacrocneho-rozpocetu-verejnej-spravy/zakladny-ramec-tvorbu-rozpocetu-verejnej-spravy/>

Národná rada Slovenskej republiky - hlasovanie poslancov: Schôdza č. 51, 14. 12. 2021, hlasovania č. 276, © 2004 - 2024. In: Národná rada Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=schodze/hlasovanie/hlasklub&ID=47206>

Národná rada Slovenskej republiky - hlasovanie poslancov: Schôdza č. 94, 28. 6. 2023, Číslo hlasovania 277, © 2004 - 2024. In: Národná rada Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-04-04]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=schodze/hlasovanie/hlasklub&ID=50755>

Národná rada Slovenskej republiky: Postavenie a právomoci, © 2004 - 2024. Národná rada Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/default.aspx?sid=nrsr/poslanie>

NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA. Vše o veřejných financích. In: Národní rozpočtová rada [online]. [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://www.rozpocetovarada.cz/o-verejnych-financich/vse-o-verejnych-financich/>

Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024, © 2024. In: Úrad vlády Slovenskej republiky: Portál otvorenej vlády [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26512/1>

Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2022, © 2004 - 2024. In: Národná rada Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-04-04]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=8&CPT=1718>

Nedaňové príjmy štátneho rozpočtu, granty a transfery za rok 2022: Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2022, © 2004 - 2024. In: Národná rada Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=530191>

NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD, 2022. STANOVISKO K NÁVRHU STÁTNÍHO ZÁVĚREČNÉHO ÚČTU ČESKÉ REPUBLIKY ZA ROK 2021. In: Nejvyšší kontrolní úřad [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/stanoviska-nku-ke-statnimu-rozpocetu/stanovisko-k-szu-2021.pdf>

Opatrenie 74/2004 F. s.: Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovuje druhová klasifikácia, organizačná klasifikácia a ekonomická klasifikácia rozpočtovej klasifikácie [online], 2004. In.: Ministerstvo financií Slovenskej republiky [cit. 2024-01-19]. Dostupné z: https://www.aspi.sk/products/lawText/1/57340/1/2#c_1708

PEKOVÁ, Jitka, 2011. Veřejné finance: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-698-1.

Podpísané a vrátené zákony, © 2024. In: Zuzana Čaputová prezidentka Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.prezident.sk/page/podpisane-a-vratene-zakony/>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA, c1995-2023. Projednávání zpráv v PSP ČR. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=333>

Priebežne plnenie štátneho rozpočtu. In: Rozpočet.sk [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://www.rozpocet.sk/web/#/rozpocet/priebezne-plnenie>

PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Jolana VOLEJNÍKOVÁ, 2019. Makroekonomie I: pro bakalářské studium. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7560-221-3.

PSP ČR, c1995-2023. Legislativní proces v PSP ČR. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2023-10-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=173#rozpocet>

Revidované a predbežné ročné údaje HDP v bežných cenách, 2020. In: Štatistický úrad Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné z: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_INTERN/nu0007rs/v_nu0007rs_00_00_00_sk

Rozpočet.sk. Rozpočet.sk [online]. Ministerstvo financií Slovenskej republiky. [cit. 2024-01-19]. Dostupné z: <https://www.rozpocet.sk/web/#/prehlad>

Schéma legislativního procesu. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2023-10-31]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=173>

Schéma projednávání schvalování státního rozpočtu. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2023-10-30]. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=173#schema_rozpocet

Sněmovní tisk 32: Vl. n. z. o státním rozpočtu ČR na rok 2022. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=32>

Sněmovní tisk 144: Vl. n. z. o státním rozpočtu ČR na rok 2022. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=144&o=9>

Sněmovní tisk 144/2: Usnesení rozpočtového výboru č. 61 ze dne 1. března 2022 k vládnímu návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2022. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=205069>

Sněmovní tisk 284: Novela státního rozpočtu na rok 2022. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=284>

Sněmovní tisk 440: Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2022, 2023. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=440>

Sněmovní tisk 440/1: Usnesení RV k tisku 440/0, 2023. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=228752>

Sněmovní tisk 440/2: Stanovisko NKÚ k tisku 440/0, 2023. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=231606>

Sněmovní tisk 440/3: Usnesení KV k tisku 440/2, 2023. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=232205>

Sněmovní tisk 440/4: Usnesení RV k tisku 440/0, 2023. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=235457>

Sněmovní tisk 1347: VI. n. z. o státním rozpočtu ČR na rok 2022. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=1347>

Spoločná správa: výborov NR SR o výsledku prerokovania vládneho návrhu zákona o štátnom rozpočte na rok 2022 a návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024 (tlač 632), © 2004 - 2024. In: Národná rada Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=503623>

Státní závěrečný účet České republiky za rok 2022, 2023. In: Ministerstvo financí ČR [online]. [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2022/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2022-51132>

Štátny záverečný účet SR, © 2024. In: Ministerstvo financií Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-04-04]. Dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/?forceBrowserDetector=pc>

TOMÁŠKOVÁ, Eva a Ivana PAŘÍZKOVÁ, 2016. Veřejné finance – ekonomické souvislosti. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-7749-2.

Usnesení vlády č. 277 ze dne 26. 04. 2023, 2023. In: ODok Portál [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/zvlady/usneseni/2023/277/>

Usnesení rozpočtového výboru č. 61: ze dne 1. března 2022 k vládnímu návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2022, c1995-2023. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=205069>

Ústava ČR: Listina základních práv a svobod; Parlament ČR, Ústavní soud, Ombudsman, ministerstva; Antidiskriminační zákon, zákon o Sbírce zákonů, 2021. Redakční uzávěrka 1.7.2021. Ostrava: Sagit. ÚZ, 1438. ISBN 978-80-7488-475-7.

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb.: Ústava Slovenskej republiky, 1992. In: Zbierka zákonov [online]. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z:

<https://www.aspi.sk/products/lawText/1/40221/1/2/ustava-c-460-1992-zb-ustava-slovenskej-republiky?vtextu=%C3%BAstava#lema0>

Vyhláška č. 412/2021 Sb.: Vyhláška o rozpočtové skladbě, 2021. In: Sbírka zákonů [online]. Ministerstvo financí ČR [cit. 2023-11-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-412>

Vývoj státního rozpočtu a salda ČR, 2013. In: Monitor – informační portál Ministerstva financí [online]. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/statni-sprava/casove-rady>

Zákon č. 57/2022 Sb.: zákon o státním rozpočtu České republiky na rok 2022, 2022. In: Sbírka zákonů [online]. [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-57>

Zákon č. 90/1995 Sb.: Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, 1995. In: Sbírka zákonů [online]. [cit. 2023-11-07]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-90?text=90%2F1995>

Zákon č. 218/2000 Sb.: Zákon o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), 2000. In: Sbírka zákonů [online]. [cit. 2023-10-30]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-218>

Zákon č. 350/1996 Z. z.: Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, 1996. In: Zbierka zákonov [online]. [cit. 2024-01-17]. Dostupné z: <https://www.aspi.sk/products/lawText/1/44674/1/2/zakon-c-350-1996-zz-o-rokovacom-poriadku-narodnej-rady-slovenskej-republiky?vtextu=o%20rokovacom%20poriadku#lema0>

Zákon č. 523/2004 Z. z.: Zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 2004. In: Zbierka zákonov [online]. [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: <https://www.aspi.sk/products/lawText/1/58636/1/2/zakon-c-523-2004-zz-o-rozpocetovych-pravidlach-verejnej-spravy-a-o-zmene-a-doplneni-niektorych-zakonov?vtextu=rozpo%C4%8Dtov%C3%BDch%20pravidl%C3%A1ch#lema0>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Příjmy, výdaje, saldo a HDP České republiky v letech 1999–2023 66

Příloha B: Příjmy, výdaje, saldo a HDP České republiky v letech 1999–2023 67

PŘÍLOHA A: Příjmy, výdaje, saldo a HDP České republiky v letech 1999–2023

rok	příjmy	výdaje	saldo	HDP	měna
1999	567 275	596 909	-29 634	2 252 983	mil. Kč
2000	586 208	632 268	-46 060	2 386 289	mil. Kč
2001	626 216	693 920	-67 704	2 579 126	mil. Kč
2002	704 967	750 683	-45 716	2 690 982	mil. Kč
2003	699 665	808 718	-109 053	2 823 452	mil. Kč
2004	769 207	862 892	-93 685	3 079 207	mil. Kč
2005	866 460	922 798	-56 338	3 285 601	mil. Kč
2006	923 060	1 020 640	-97 580	3 530 881	mil. Kč
2007	1 025 883	1 092 275	-66 392	3 859 533	mil. Kč
2008	1 063 941	1 083 944	-20 003	4 042 860	mil. Kč
2009	974 615	1 167 009	-192 394	3 954 320	mil. Kč
2010	1 000 371,5	1 156 616,3	-156 244,8	3 992 870	mil. Kč
2011	1 012 755,4	1 155 316	-142 560,6	4 062 323	mil. Kč
2012	1 051 386,9	1 152 181,5	-100 794,6	4 088 912	mil. Kč
2013	1 091 863,4	1 172 926,1	-81 062,7	4 142 811	mil. Kč
2014	1 133 825,9	1 211 393,1	-77 567,2	4 345 766	mil. Kč
2015	1 234 517,3	1 297 321,6	-62 804,2	4 625 378	mil. Kč
2016	1 281 617,6	1 219 843,5	61 774	4 796 873	mil. Kč
2017	1 273 644,4	1 279 795,7	-6 151,3	5 110 743	mil. Kč
2018	1 403 918	1 400 974,4	2 943,6	5 410 761	mil. Kč
2019	1 523 222,5	1 551 738,2	-28 515,7	5 791 498	mil. Kč
2020	1 475 479,4	1 842 929,4	-367 450	5 709 131	mil. Kč
2021	1 487 237,3	1 906 925,2	-419 687,9	6 108 717	mil. Kč
2022	1 624 407,1	1 984 808,2	-360 401,9	6 786 742	mil. Kč
2023	1 914 122	2 202 637,8	-288 515,7	7 332 987	mil. Kč

Zdroj: ČASOVÉ ŘADY, 2013; Hlavní makroekonomické ukazatele, 2024

PŘÍLOHA B: Příjmy, výdaje, saldo a HDP Slovenské republiky v letech 1999–2023

rok	příjmy	výdaje	saldo	HDP	měna
1999	216 719,8	231 477,9	-14 758,1	28 583,5	mil. Sk
2000	213 476,8	241 125,2	-27 648,5	31 661,1	mil. Sk
2001	205 353,5	249 723,9	-44370,5	34 365,5	mil. Sk
2002	220 361,9	272 003,8	-51 642	37 329,5	mil. Sk
2003	233 071,1	289 044,2	-55 973,1	41 479,5	mil. Sk
2004	242 444,4	312 732,6	-70 288,2	46 175,2	mil. Sk
2005	258 694	292 580,3	-33 886,3	50 485,7	mil. Sk
2006	291 977	323 655	-31 677,9	56 361,4	mil. Sk
2007	322 220	345 747,9	-23 527,9	63 163,4	mil. Sk
2008	11 352,4	12056,6	-704,2	68 590,5	mil. Eur
2009	10 540,8	13 332	-2 791,3	64 095,5	mil. Eur
2010	10900,9	15337	-4436,1	68 764,9	mil. Eur
2011	12002,3	15278	-3275,7	71 785,8	mil. Eur
2012	11830	15640,7	-3810,7	73 649,3	mil. Eur
2013	12796,4	14819,7	-2023,3	74 492,8	mil. Eur
2014	12496,9	15420,2	-2923,4	76 354,5	mil. Eur
2015	16233,8	18166,4	-1932,6	80 126	mil. Eur
2016	14275,9	15256,2	-980,3	81 265,2	mil. Eur
2017	14014,1	15234,3	-1220,2	84 669,9	mil. Eur
2018	15381	16563,3	-1182,2	89 874,7	mil. Eur
2019	15825,5	18027	-2201,5	94 429,7	mil. Eur
2020	15750,6	23509,1	-7758,4	93 444,1	mil. Eur
2021	17197,3	24211,4	-7014,1	100 255,7	mil. Eur
2022	19029,7	23554,6	-4524,9	109 645,2	mil. Eur
2023	23688,7	31364	-7675,3	122 156,2	mil. Eur

Zdroj: Revidované a predbežné ročné údaje HDP v bežných cenách, 2020; Mesačné plnenie štátneho rozpočtu; Štátny záverečný účet SR, © 2024